

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA
BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2014-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Adam Dobeš

Ropná bezpečnost České republiky

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. Ing. Jan Zelinka

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE
BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2014-2017

BACHELOR THESIS

Adam Dobeš

Oil security in the Czech republic

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PaedDr. Ing. Jan Zelinka

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autora:.....

Poděkování

Děkuji panu PaedDr. Ing. Janu Zelinkovi za konzultace a jeho celkový přínos této bakalářské práci.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu ropné bezpečnosti v České republice. Cílem je posoudit legislativní, institucionální a funkční připravenost země na možné výpadky či omezení v dodávkách ropy ze strany zahraničních dodavatelů, zejména Ruska. Práce teoreticky vymezuje ropnou (energetickou) bezpečnost, související rizika a roli mezinárodních organizací, jichž je ČR členem. Dále je pozornost věnována analýze produkce, spotřeby a dovozu energií se zaměřením na ropu, ropné infrastruktury a nástrojům ropné bezpečnosti, které ČR využívá. Poslední část pracuje s analýzou fungování ropné bezpečnosti zejména ve vztahu k Ruské federaci.

Klíčová slova

Ropa, ropná bezpečnost, ropná nouze, hmotné rezervy, nouzové zásoby ropy, ropovody.

Annotation

Bachelor thesis is focused on the analysis of the oil security in the Czech Republic. The aim is to evaluate the legal, institutional and operational readiness of the country to possible failures or limitations in the supply of oil from foreign suppliers, in particular from Russia. Working theory defines oil (energy) security, the associated risks and the role of international organizations of which the Czech Republic is a member. Further attention is devoted to analysis of production, consumption and import of energy with a focus on oil, oil infrastructure and oil security tools that is used in CR. The last part is working with the analysis of the functioning of the oil security in CR, especially in relation to the Russian Federation.

Keywords

Oil, oil security, oil emergency, material reserves, emergency oil reserves, pipelines.

Obsah

Úvod.....	10
Teoretická část.....	12
1. Ropná (energetická) bezpečnost.....	12
1.1. Definice.....	13
1.2. Rizika narušení ropné bezpečnosti.....	14
2. Institucionální rámec ropné bezpečnosti v ČR.....	15
2.1. ESUO a Euroatom.....	15
2.2. Mezinárodní energetická agentura (IEA).....	16
2.3. Evropská unie.....	16
Praktická část.....	18
3. Analýza ropného sektoru v ČR.....	18
3.1. Energetický mix ČR.....	18
3.1.1. SPOTŘEBA ENERGETICKÝCH ZDROJŮ.....	18
3.1.2. VLASTNÍ PRODUKCE A DOVOZ ENERGIÍ.....	19
3.2. Produkce a spotřeba ropy v ČR.....	21
3.3. Ropná infrastruktura.....	24
3.3.1. ROPOVODNÍ SÍŤ V EVROPĚ.....	24
3.3.2. ROPOVODNÍ SÍŤ A ROPNÉ ZÁSOBY V ČR.....	26
3.4. Nástroje (energetické) ropné bezpečnosti v ČR.....	29
3.4.1. STÁTNÍ ENERGETICKÁ KONCEPCE.....	29
3.4.2. BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČR.....	31
4. Ruský ropný sektor.....	33
4.1. Produkce a transport ropy.....	35
4.2. Energetická strategie Ruska.....	39
5. Řešení stavu ropné nouze v ČR.....	42
5.1. Legislativní úprava.....	42
5.2. Možnosti reakcí na krizové situace.....	45
5.2.1. STÁTNÍ HMOTNÉ REZERVY.....	45
5.2.2. ROPNÁ NOUZE A JEJÍ ŘEŠENÍ.....	46
5.2.3. ROPNÁ NOUZE PLYNOUCÍ Z MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ.....	48
6. Dotazníkové šetření mezi veřejností o ropné bezpečnosti.....	53

6.1. Metodika	53
6.2. Výsledky.....	54
6.3. Zhodnocení.....	64
Závěr.....	65
Seznam použité literatury	67
Seznam tabulek	74
Seznam grafů	74
Seznam obrázků.....	75
Seznam příloh	76

Seznam použitých zkratk

IEA	Mezinárodní agentura pro energii
mtoe	million tons of oil equivalent (milion tun ropného ekvivalentu)
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
NESO	Národní organizace pro strategii řešení ropné nouze
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
SEK	Státní energetická koncepce
SSHR	Správa státních hmotných rezerv

Úvod

Surovinová a energetická bezpečnost je jedním z určujících aspektů celkové úspěšnosti ekonomiky a jejího budoucího rozvoje. Bez možnosti čerpání a dostatečné efektivnosti ve využití surovinových zdrojů je takřka nemožné dosáhnout hospodářské, sociální a politické stability. Nedostatečná úroveň surovinové a energetické bezpečnosti by rovněž měla neblahý vliv na konkurenceschopnost ekonomiky v globálním měřítku.

Ropa se řadí mezi klíčové a nejvíce využívané strategické suroviny, její přítomnost v různých formách můžeme zaznamenat téměř ve všech součástech našeho života. Vývoj cen ropy a její dostupnost jsou určujícími faktory pro stav a další rozvoj hospodářství jednotlivých zemí; v poslední době je navíc ropa stále častěji využívána jako nástroj nátlaku ze strany ropných producentů pro uplatňování politických a ekonomických zájmů. Z tohoto důvodu je (nejen) ropná bezpečnost klíčovou součástí strategie státu v oblasti energetické bezpečnosti.

Ropná bezpečnost může být ohrožena mnoha různými vlivy. Odběratelé ropy (tedy i Česká republika) se v rámci zajištění dostatečné úrovně ropné bezpečnosti snaží zejména o vybudování a udržování adekvátní technické a dopravní infrastruktury a dostatečnou diverzifikaci dodavatelů ropy, aby byla zajištěna optimální plynulost a objem dodávek. Důležitou součástí strategie země, která není svou spotřebu schopna pokrýt vlastní těžbou, je rovněž budování a udržování adekvátních nouzových zásob ropy pro případ výpadku dodávek.

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu ropné bezpečnosti České republiky. Jejím cílem je objektivně posoudit úroveň tuzemské ropné bezpečnosti a to, do jaké míry je Česká republika legislativně, institucionálně a funkčně připravena na možné výpadky či omezení dodávek ropy ze zahraničí, konkrétně ze strany Ruské federace, která zatím stále představuje našeho nejvýznamnějšího dodavatele.

Za tímto účelem je práce rozdělena do několika částí. První část má za úkol teoreticky vymezit ropnou (energetickou) bezpečnost jako nedílnou součást hospodářské politiky vyspělých zemí. Dále budou vysvětlena možná rizika, která souvisí s narušením energetické bezpečnosti a která určují směr uplatňované zahraničně-obchodní politiky. Následující část má za cíl vymezit institucionální rámec ropné bezpečnosti, tedy zejména působení relevantních mezinárodních organizací, jichž je Česká republika členem.

Třetí část práce bude již zaměřena na analýzu ropného (energetického) sektoru v České republice, a sice na prozkoumání tuzemské energetické produkce, spotřeby a dovozní závislosti se zaměřením na ropu. Dále bude popsána ropná infrastruktura a konkrétní nástroje, které jsou ze strany země v oblasti energetické (ropné) bezpečnosti využívány.

Čtvrtá část má za úkol analyzovat a popsat úroveň, strukturu a fungování ruského ropného sektoru včetně uplatňované energetické strategie, protože výsledky zjištění budou dány do vzájemných souvislostí s českou ropnou bezpečností. Předposlední část práce se již bude věnovat tomu, jak má Česká republika nastaveno řešení stavu ropné nouze včetně legislativního a institucionálního rámce.

Poslední částí práce je dotazníkové šetření na malém vzorku laické populace, které se pokusí nastínit úroveň informovanosti veřejnosti v oblasti ropné bezpečnosti České republiky.

V průběhu zpracování bylo využito několik vědecko-výzkumných metod, a sice deskripce, analýza, syntéza, komparace a dotazování formou uzavřeného dotazníku.

Teoretická část

1. Ropná (energetická) bezpečnost

Problematika bezpečnosti je v centru zájmu veřejnosti a její význam se liší dle typu činnosti člověka. Obecně o bezpečnosti hovoříme tehdy, kdy neexistuje možnost reálné existenční či věcné hrozby. Energetická (ropná) bezpečnost začala být žhavým tématem ekonomických i politických diskusí poměrně nedávno, a to v kontextu různých světových událostí, utváření mezinárodních vztahů a problematiky ochrany životního prostředí.

Potřeba řešit energetickou bezpečnost pozvolna vyvstala v průběhu 18. a 19. Století v souvislosti s využíváním nových zdrojů energie, zejména pak uhlí, přičemž většina zemí byla do té doby víceméně surovinově soběstačná. Energetickou revoluci ovšem znamenalo využití ropy, což rovněž významně ovlivnilo formování budoucích mezinárodních vztahů.¹ Postupné politizování energetické bezpečnosti po 2. světové válce a čím dál větší provázanost s bezpečností ekonomickou vyústily v to, že se hospodářská a vyjednávací moc jednotlivých zemí neměřila velikostí ozbrojených sil, ale surovinovým bohatstvím a růstovým potenciálem, který je závislý na pravidelných dodávkách energie (to se naplno projevilo v průběhu ropných krizí v 70. letech). 90. léta minulého století představovaly vyčlenění energetické bezpečnosti jako samostatné oblasti hospodářské politiky jednotlivých světových zemí.²

¹ DANČÁK, B., ZÁVĚŠICKÝ, J.: *Energetická bezpečnost a zájmy České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Mezinárodní politologický ústav. 88 s. ISBN 978-80-210-4440-1, s. 13.

² SOULEIMANOV, E. a kol: *Energetická bezpečnost*. Plzeň: Aleš Čenek, 2011. 261 s. ISBN 978-80-7380-331-5, s. 13.

1.1. Definice

Energetická bezpečnost představuje situaci, kdy neexistuje hrozba, případně je zajištěna dostatečná úroveň ochrany před hrozbou, která je s to vyvolat ztrátu či ohrozit existenci nějakého subjektu. Teoretické přístupy k bezpečnosti se liší tím, zda jde o politický, či spíše ekonomický problém.³

Ekonomický přístup můžeme charakterizovat např. jednoduchou definicí dle D. Yergina: energetická bezpečnost znamená „*dostupnost dostatečných dodávek za přijatelné ceny*“.⁴ To znamená, že ekonomika bude zásobena strategickými surovinami do té míry, aby nebyl paralyzován chod ekonomiky a státu. Stoupenci tohoto přístupu řeší energetickou bezpečnost v kontextu tržního mechanismu bez politických vlivů, kdy zásahy státu jsou zapotřebí pouze v případě tržních selhání, prosazují tedy liberální řešení. To se ovšem setkalo s problémy právě v období ropných krizí v 70. letech.

Politický přístup pracuje s tezí, že od 80. let již samotný trh není schopen vyřešit hrozby, které v současném globalizovaném prostředí vznikají. Evropská komise říká, že „*bezpečnost dodávek energie musí vést k zajištění patřičného fungování ekonomiky a nepřetržité fyzické dostupnosti zdrojů za přijatelnou cenu za předpokladu současného respektování environmentálních zájmů.*“⁵ Cílem přístupu je zejména minimalizace rizik, která jsou spojena s energetickou (surovinovou) závislostí dovozců a vývozců surovin. Je totiž zřejmé, že země, které suroviny vyvázejí, mají zcela odlišně nastavenou např. rozpočtovou politiku, než země odběratelské, které se naopak soustředí na dostatečné surovinové pokrytí ekonomiky a jsou tím pádem zranitelnější.⁶

Ropná (energetická) bezpečnost souvisí zejména s **kolísáním cen** ropy; **restrikcemi v dodávkách** ropy způsobenými politickou nestabilitou či vlivem přírodních katastrof, a v neposlední řadě také postupným **vyčerpáváním** dosavadních ložisek ropy s tím, že země

³ Dále dle CHECCHI, A. et al.: *Long-Term Energy Security Risks for Europe: A Sector-Specific Approach*. CEPS working document No. 309/January 2009. 56 s. ISBN 978-92-9079-849-1, s. 1-2.

⁴ YERGIN, D.: *Ensuring Energy Security*. Foreign Affairs [online]. 2006, roč. 85, č. 2 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.un.org/ga/61/second/daniel_yergin_energysecurity.pdf>, s. 70-71.

⁵ Dále dle CHECCHI, A. et al.: *Long-Term Energy Security Risks for Europe: A Sector-Specific Approach*. CEPS working document No. 309/January 2009. 56 s. ISBN 978-92-9079-849-1, s. 2.

⁶ DANČÁK, B., ZÁVĚŠICKÝ, J.: *Energetická bezpečnost a zájmy České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Mezinárodní politologický ústav. 88 s. ISBN 978-80-210-4440-1, s. 8.

nejsou schopny zajistit alternativní surovinové či energetické zdroje. To je příčinou mnohých politických konfliktů, vyhrocení konkurence, atd.⁷

1.2. Rizika narušení ropné bezpečnosti

Z výše uvedeného vyplývá, že existují mnohá rizika plynoucí z narušení ropné (energetické) bezpečnosti, přičemž mezi ta hlavní patří:⁸

- **Geologická:** souvisí s vyčerpáním přírodních zásob ropy a zemního plynu, což se týká zejména zemí Evropské unie.
- **Technická:** jde o různá selhání systémů a nestabilitu v dodávkách ropy, což často souvisí s klimatickými změnami a nedostatečnou kapitálovou vybaveností ropných producentů.
- **Ekonomická:** jde o kolísání cen a spekulativní vlivy na ropných trzích, což má negativní vliv zejména na odběratele ropy, konkrétně na jejich měnovou politiku a stav platební a obchodní bilance.
- **Geopolitická:** souvisí s uplatňováním politických zájmů producentských zemí, které nabídku ropy často využívají jako nástroj nátlaku na spotřebitelské země.
- **Environmentální:** jde o bezpečnostní rizika, např. ropné havárie, atd.

Tato rizika jsou východiskem pro uplatnění základních principů v oblasti ropné bezpečnosti. Jedním z nejdůležitějších principů je diverzifikace, která by měla vést k tomu, že se země nebude spoléhat pouze na jeden či malou skupinu primárních energetických zdrojů, ale bude schopna jich využívat více a v co nejvyrovnanějším poměru. Diverzifikace by se měla týkat i sítě dodavatelů, kdy se spotřebitelská země nebude spoléhat pouze na jednoho obchodního partnera. Spotřebitelská země by rovněž měla být schopna systematicky vytvářet ropné rezervy a vypořádat se tak s možným výpadkem dodávek ropy a dalších strategických surovin.⁹

⁷ PROROK, V.: *Energetická bezpečnost - pojetí a přístupy*. In Energetická bezpečnost - geopolitické souvislosti: Projekt nadace ČEZ. Praha: VŠE, 2008, s. 9-20. ISBN 978-80-86946-91-7, s. 11.

⁸ CHECCHI, A. et al.: *Long-Term Energy Security Risks for Europe: A Sector-Specific Approach*. CEPS working document No. 309/January 2009. 56 s. ISBN 978-92-9079-849-1, s. 3.

⁹ YERGIN, D.: *Ensuring Energy Security*. Foreign Affairs [online]. 2006, roč. 85, č. 2 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.un.org/ga/61/second/daniel_yergin_energysecurity.pdf>, s. 10-14.

2. Institucionální rámec ropné bezpečnosti v ČR

Energetická a surovinová bezpečnost představuje jeden z nejdůležitějších faktorů současného a budoucího ekonomického a sociálně-politického rozvoje světových zemí. Z toho důvodu se jedná o aktuální politické téma, protože jednotlivé země mají různé postavení a zájmy z titulu rozdělení vlastnictví surovinového bohatství.

Energetické strategie a koncepty energetické bezpečnosti se v jednotlivých státech světa utvářely v průběhu posledních několika dekád, kdy se problematika omezených zdrojů, konkrétně fosilních paliv, stávala stále ožehavějším tématem politických a ekonomických debat. Níže jsou představeny instituce, které měly pro tvorbu energetických strategií (nejen u nás) klíčový význam.

2.1. ESUO a Euroatom

Rostoucí obavy Evropy z poválečného vývoje vyústily v tzv. Schumanův plán, který měl dopomoci k zajištění mírového stavu v Evropě a také k vytvoření společného trhu s uhlím a ocelí. S pomocí tohoto nástroje měly být mimo jiné kontrolovány i zbrojní aktivity Německa. Konečná podoba plánu byla schválena a podepsána v r. 1951 představiteli Beneluxu, Itálie, Francie a Německa.¹⁰

Další kroky, které vedly k tvorbě společné evropské energetické politiky, byly učiněny v r. 1957 v souvislosti s podpisem Římských smluv a založením Euroatomu, tedy Evropského společenství pro atomovou energii. Cílem byl rozvoj a využití jaderné energie pro mírové účely.¹¹ Ve druhé polovině minulého století došlo k vývoji Evropského společenství a k vytvoření Evropské unie tak, jak ji známe dnes, přičemž mezi její hlavní cíle patřila právě oblast energetiky jako součást udržitelného rozvoje.

¹⁰ Euroskop: *Evropské společenství uhlí a oceli (1950-1951)* [online]. 2012 [cit. 5. 12. 2016]. Dostupné z <<https://www.euroskop.cz/8885/sekce/1950-1957/>>.

¹¹ Tamtéž.

2.2. Mezinárodní energetická agentura (IEA)

V souvislosti s ropnými šoky přistoupilo OECD ke koordinaci společné energetické politiky členských zemí, což mělo vyřešit zejména nouzové zásobování a stabilitu v dodávkách energií, efektivitu hospodaření s energiemi, respektování životního prostředí, zajišťování bezproblémové komunikace mezi odběrateli a dodavateli energií jak uvnitř, tak vně členských zemí OECD. V současné době má IEA 29 členů (včetně České republiky) s tím, že předpokladem členství je zejména udržování strategických ropných zásob na úrovni 90 dnů (vypočteno z objemu čistých dovozů z předchozích let), systematické snižování spotřeby ropy, tvorba legislativy a pravidel, které zajistí fungování energetické bezpečnosti na národní úrovni, atd. IEA měsíčně zveřejňuje zprávu o ropném trhu (Oil Market Report) a také report stavu světové energetiky (World Energy Outlook).¹²

2.3. Evropská unie

Vytvoření jednotného přístupu k energetické bezpečnosti EU je poměrně komplikovaná záležitost vzhledem k rozdílným preferencím a odlišné ekonomické úrovni členských států. První kroky k uskutečnění společné strategie proběhly v 50. letech 20. století v souvislosti se založením uskupení Euroatom a ESUO, která ovšem spravovala pouze určité sektory energetiky ve Francii, zemích Beneluxu, Německu a Itálii.¹³

Do poloviny 90. let neexistoval žádný společný dokument či pravidla a energetická politika tak byla výhradně v kompetenci členských států. První pokus o tvorbu společných pravidel bylo vydání Bílé knihy o energetické politice EU, kdy za hlavní cíl bylo považováno zabezpečení dostatečných energetických dodávek, integrace a liberalizace energetických trhů a propojení strategických a environmentálních cílů energetické politiky. Současné nastavení energetické politiky EU je dáno zejména Zelenou knihou „*Evropská strategie pro udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energii*“, jež byla vydána v r. 2006. Kniha stanovovala 6 základních oblastí společné energetické politiky:¹⁴

¹² International Energy Agency (IEA): *About* [online]. 2016 [cit. 4. 12. 2016]. Dostupné z <<https://www.iea.org/about/>>.

¹³ PLECHANOVÁ, B.: *Evropa 1950 – 1957*. Euroskop [online]. 2016 [cit. 5. 12. 2016]. Dostupné z <<https://www.euroskop.cz/8885/15152/clanek/1950-1957---esuo-ehs-a-euratom/>>.

¹⁴ KOSTITSYNA, K.: *Energetický dialog aneb rozpory v energetických vztazích EU a Rusko*. VŠE: Současná Evropa [online]. 01/2012 [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné z <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=se&pdf=18.pdf>, s. 152.

- tvorba vnitřního trhu s elektrickou energií a zemním plynem a společná vnější energetická politika,
- zajištění bezpečnosti a dostatečné diverzifikace energetických dodávek,
- zajištění vzájemné solidarity členských států,
- jednotné stanovisko v přístupu k řešení klimatických změn,
- podpora inovací a technologií v oblasti energetiky.

Nejdůležitější zvrát ve vývoji společné energetické politiky představoval v r. 2009 podpis Lisabonské smlouvy, kdy byla energetika zařazena mezi sdílené kompetence Unie, ovšem ta stále nijak nezasahovala do energetických priorit, strategií a mixů jednotlivých členských států.¹⁵ V r. 2010 byl schválen tzv. Program 20-20-20, který řešil společné cíle a výhledy EU v oblasti energetiky a klimatických změn až do r. 2050. Cíle byly:¹⁶

- Do r. 2020 snížit objem emisí skleníkových plynů o 20 % (oproti r. 1990), dosáhnout 20% podílu energie získané z obnovitelných zdrojů a navýšit energetickou účinnost o 20 %;
- Do r. 2030 snížit objem emisí skleníkových plynů o 40 %, získávat 27 % energie z obnovitelných zdrojů a energetickou účinnost zvýšit o 27 – 30 %;
- Do r. 2050 snížit objem emisí skleníkových plynů o 80 – 95 %.

Obecně vzato se EU snaží vytvářet jednotný vnitřní trh s energiemi, ovšem nejdříve je nutné zajistit efektivní a transparentní fungování trhů na národní úrovni. Ty jsou totiž dosud ovládané různými monopolními společnostmi. EU musí v souvislosti s tímto problémem zajistit adekvátní a funkční právní prostředí a vytvořit odpovídající technickou infrastrukturu.¹⁷ EU se rovněž budováním nových transportních sítí snaží hledat nové obchodní partnery (např. státy v Kaspické oblasti, africké země, atd.) a vymanit se tak z jednostranné závislosti na úzké skupině dodavatelů, zejména na Ruské federaci.

¹⁵ Ministerstvo vnitra ČR: *Lisabonská smlouva*. Odbor EU a mezinárodního práva [online]. 16. 3. 2011 [cit. 6. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-lisabonska-smlouva.aspx>>, hlava XX, čl. 176a.

¹⁶ Evropská komise: *Energetika* [online]. 2014 [cit. 5. 12. 2016]. Dostupné z <http://europa.eu/pol/ener/index_cs.htm>.

¹⁷ Evropská komise: *Oznámenie Komise Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Energie 2020: Stratégia pre konkurenciaschopnú, udržateľnú a bezpečnú energetiku* [online]. 2010 [cit. 1. 12. 2016]. 23 s. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0639&from=EN>>.

Praktická část

3. Analýza ropného sektoru v ČR

Obsahem následující kapitoly je prozkoumání spotřeby energetických surovin v České republice napříč jednotlivými sektory ekonomiky a také krátká analýza dovozní závislosti a produkčních schopností české ekonomiky co do schopnosti zajistit zejména primární energetické zdroje. Další část kapitoly je zaměřena na analýzu produkce a spotřeby ropy na našem území a také na detailní vysvětlení ropné infrastruktury (ropovodní sítě) a sítě nejvýznamnějších transportních cest. Poslední část kapitoly je zaměřena na vysvětlení základních nástrojů energetické (ropné) bezpečnosti, a sice Státní energetické koncepce a Bezpečnostní strategie ČR.

3.1. Energetický mix ČR

ČR má ve střední Evropě výhodnou zeměpisnou polohu, tudíž bylo v minulosti v popředí sociálně-ekonomického zájmu státu udržování dobrých obchodně-politických vztahů s okolními zeměmi. Pro ČR je rovněž z titulu členství v EU závazné dodržovat unijní legislativu související s energetickou politikou a bezpečností. ČR rovněž patří k surovinově poměrně bohaté zemi, ovšem v případě ropy a zemního plynu vykazuje téměř stoprocentní dovozní závislost.

3.1.1. SPOTŘEBA ENERGETICKÝCH ZDROJŮ

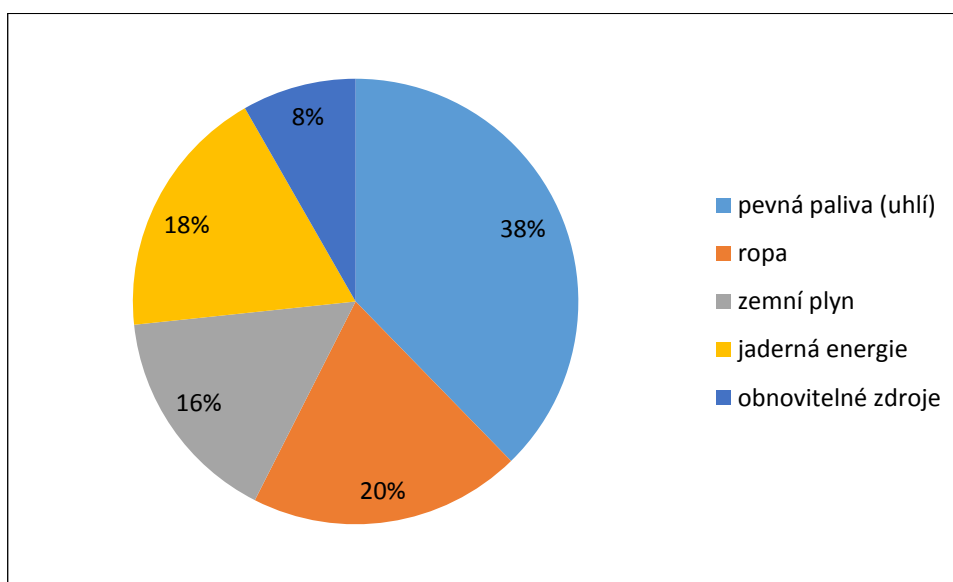
ČR se dle údajů Evropské komise řadí mezi největší spotřebitele energie vyjádřené na jednotku HDP.¹⁸ To má na svědomí zejména velký podíl těžkého průmyslu (hutnictví, strojírenství, atd.) a také systematické využívání energeticky náročných technologií. Rovněž ale v čase energetická náročnost, a to zejména v průmyslovém odvětví, klesá relativně nejrychlejšími tempem, což je mimo jiné jeden z významných ukazatelů úrovně energetické bezpečnosti. To souvisí s přijetím strategie 20-20-20, v rámci které ČR usiluje

¹⁸ DENKOVÁ, A.: *Průmyslová ČR chce vyrábět víc, ale s menší spotřebou energie*. Euractiv.cz [online]. 23. 6. 2014 [cit. 12. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.euractiv.cz/energeticka-ucinnost/clanek/prumyslova-cr-chce-vyrabet-vic-ale-s-mensi-spotrebou-energie-011945#sthash.UbqD1gZM.dpuf>>.

o 20% růst energetické účinnosti do r. 2020. V tomto roce by se dle předběžných odhadů měla ČR dostat na úroveň energetické spotřeby srovnatelnou s ostatními členskými státy.¹⁹

Oficiální statistika EU počítala v r. 2013 s celkovou energetickou spotřebou ve výši 42 mtoe, přičemž nejvíce se na této spotřebě podílela fosilní paliva jako uhlí, ropa a dále zemní plyn. ČR rovněž do svého energetického mixu relativně velkou měrou zapojuje i energii jadernou, jejíž význam oproti fosilním palivům v čase roste (kupříkladu podíl uhlí klesl od r. 1995 na polovinu, kdežto podíl jádra se od stejného roku ztrojnásobil).²⁰ Podíl jednotlivých energetických zdrojů na celkovém mixu můžeme vidět v následujícím grafu:

Graf č. 1: Mix energetických zdrojů ČR v r. 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle *European Commission: EU energy in figures: Statistical pocketbook 2015* [online]. EU, 2015, s. 180.

3.1.2. VLASTNÍ PRODUKCE A DOVOZ ENERGIÍ

Při hodnocení energetické bezpečnosti je nutné zohlednit, jakou měrou je zkoumaná země schopna zajistit si zdroje svépomocí, případně dovozem ze zahraničí. Již bylo řečeno,

¹⁹ DENKOVÁ, A.: *Průmyslová ČR chce vyrábět víc, ale s menší spotřebou energie*. Euractiv.cz [online]. 23. 6. 2014 [cit. 12. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.euractiv.cz/energeticka-ucinnost/clanek/prumyslova-cr-chce-vyrabet-vic-ale-s-mensi-spotrebou-energie-011945#sthash.UbqDlqZM.dpuf>>.

²⁰ European Commission: *EU energy in figures: Statistical pocketbook 2015* [online]. EU, 2015 [cit. 12. 12. 2016]. Dostupné z <<http://1url.cz/xtumv>>, s. 180.

že v případě ropy a zemního plynu je ČR silně dovozně závislá na dodavatelských zemích, protože tuzemská těžba ropy odpovídá pouze 3 % celkové energetické spotřeby.²¹

V současné době je naším hlavním dodavatelem ropy Rusko, ovšem v souvislosti se snahou ČR diverzifikovat dodavatelské vztahy můžeme z níže uvedené tabulky zjistit, že závislost na ruském dovozu ropy postupně klesá, a to ve prospěch obchodních partnerů v Kaspické oblasti.

Tabulka č. 1: Hlavní dovozci ropy do ČR v letech 2005 - 2010

v %	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Rusko	71,10	67,26	64,57	66,83	70,92	64,01
Ázerbajdžán	18,65	24,38	27,44	22,59	21,28	25,98
Kazachstán	3,68	5,05	4,40	6,26	6,95	7,28
Ostatní	6,57	3,31	3,59	4,32	0,85	2,73
Celkový dovoz (tis. tun)	7 736	7 765	7 186	8 108	7 187	7 728

Zdroj: MPO ČR: *Východiska ke koncepci surovinové a energetické bezpečnosti ČR* [online]. 26. 10. 2011, s. 14.

Obdobná je i situace v pokrytí spotřeby zemního plynu, který je ČR schopna z vlastních zdrojů zajistit pouze ze 2 %.²² Mezi hlavní dodavatele plynu patří rovněž Rusko a dále Norsko, se kterými má ČR dlouhodobé kontrakty.²³ Významný, ovšem klesající, vliv má spotřeba uhlí, jehož produkce má na našem území od dob průmyslové revoluce dlouholetou tradici. Černé uhlí představuje energetický zdroj pro hutnictví, strojírenství a také významnou vývozní surovinu.²⁴ Aktuálně řešeným problémem je úbytek zásob hnědého uhlí. Za účelem zajištění energetické bezpečnosti byly na začátku 90. let stanoveny těžební limity, které mají udržet hnědouhelné zásoby až do r. 2040.²⁵

²¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Východiska ke koncepci surovinové a energetické bezpečnosti ČR* [online]. 26. 10. 2011 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/dokument91585.html>>, s. 9.

²² Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Východiska ke koncepci surovinové a energetické bezpečnosti ČR* [online]. 26. 10. 2011 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/dokument91585.html>>, s. 9.

²³ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Východiska ke koncepci surovinové a energetické bezpečnosti ČR* [online]. 26. 10. 2011 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/dokument91585.html>>, s. 15.

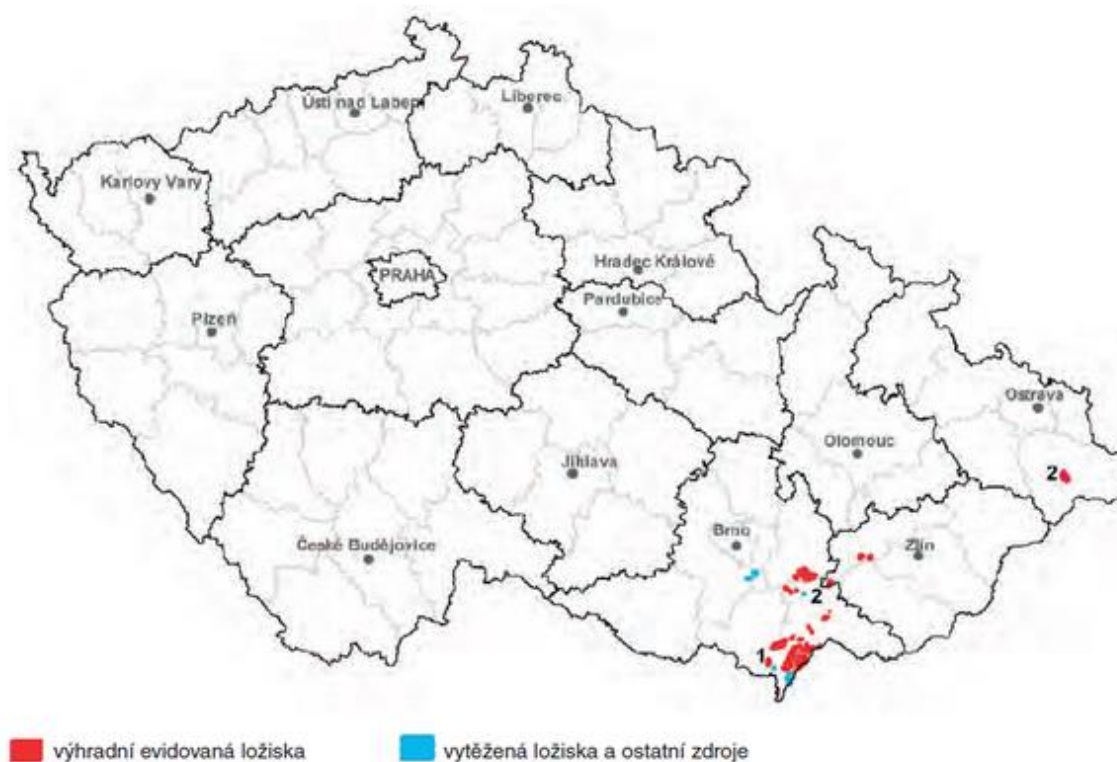
²⁴ STARÝ, J. a kol.: *Surovinové zdroje České republiky*. Česká geologická služba [online]. 2011 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.geology.cz/extranet/publikace/online/surovinove-zdroje/SUROVINOVE-ZDROJE-CESKE-REPUBLIKY-2012.pdf>>, s. 87-91.

²⁵ Česko: *Energetická politika České republiky (vládní dokument)* [online]. 12. 1. 2000 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.eis.cz/dokumenty/153_5_0_12005-10-30_13-51-58.htm>.

3.2. Produkce a spotřeba ropy v ČR

Ropa se na našem území začala těžit před více než sto lety. Konkrétně v r. 1914 byly realizovány první průzkumné vrty v prostorách bývalého rybníku Nesyt, došlo k objevu ropy a faktickému počátku českého ropného průmyslu. V ČR je několik desítek ropných nalezišť, jmenovitě v oblasti tzv. vídeňské pánve a karpatské předhlubně.²⁶ Přehled stavu jednotlivých nalezišť můžeme vidět v následujícím obrázku:

Obrázek č. 1: Přehled ropných nalezišť na území ČR

Zdroj: O energetice: *Těžba ropy a zemního plynu v České republice - historie a současnost* [online]. 2015.

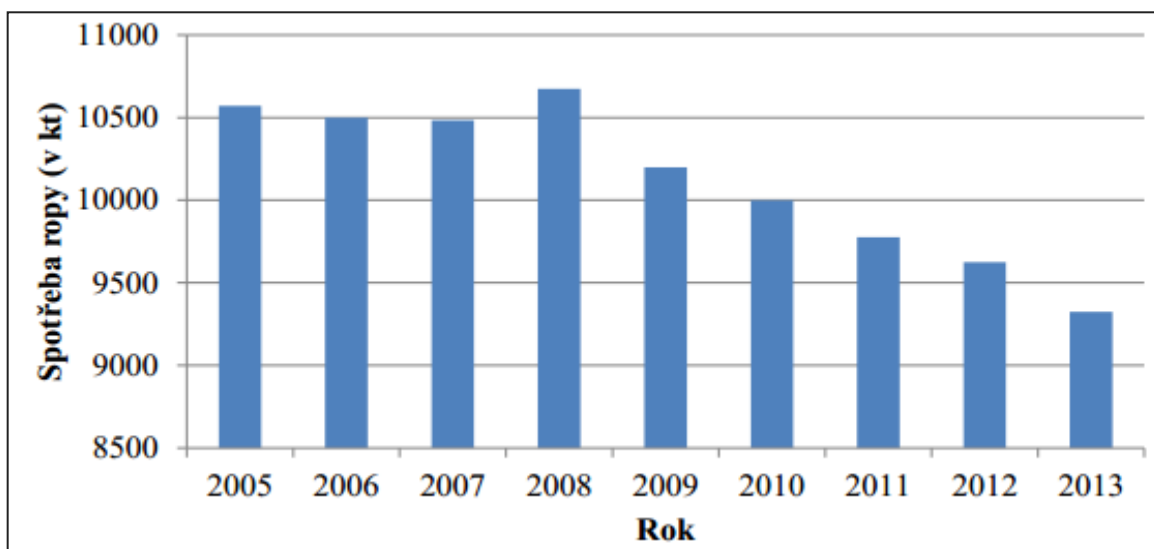
Ze získané ropy jsou dále v procesu frakční destilace získány plynné produkty (např. propan-butan), benzin, nafta, rozpouštědla, barvy, letecká paliva, mazut (lodní palivo), asfalt a také produkty pro kosmetický průmysl (minerální oleje), zemědělství (hnojiva), výbušniny, atd.²⁷

²⁶ O energetice: *Těžba ropy a zemního plynu v České republice - historie a současnost* [online]. 2015 [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z <<http://oenergetice.cz/ropa/tezba-ropy-azemniho-plynu-v-ceske-republice-historie-a-soucasnost/>>.

²⁷ Fospaliva: *Ropa a zemní plyn* [online]. Nedatováno [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.fospaliva.wz.cz/page03.htm>>.

Z hlediska energetické bezpečnosti je pozitivní skutečností to, že celková spotřeba ropy na našem území v čase postupně klesá. Níže uvedený graf ilustruje fakt, že od r. 2008 do r. 2013 klesla spotřeba o zhruba 13 %.

Graf č. 2: Spotřeba ropy v ČR v letech 2005 - 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle Index mundi: *Czech Republic Crude Oil Consumption by Year* [online]. 2014.

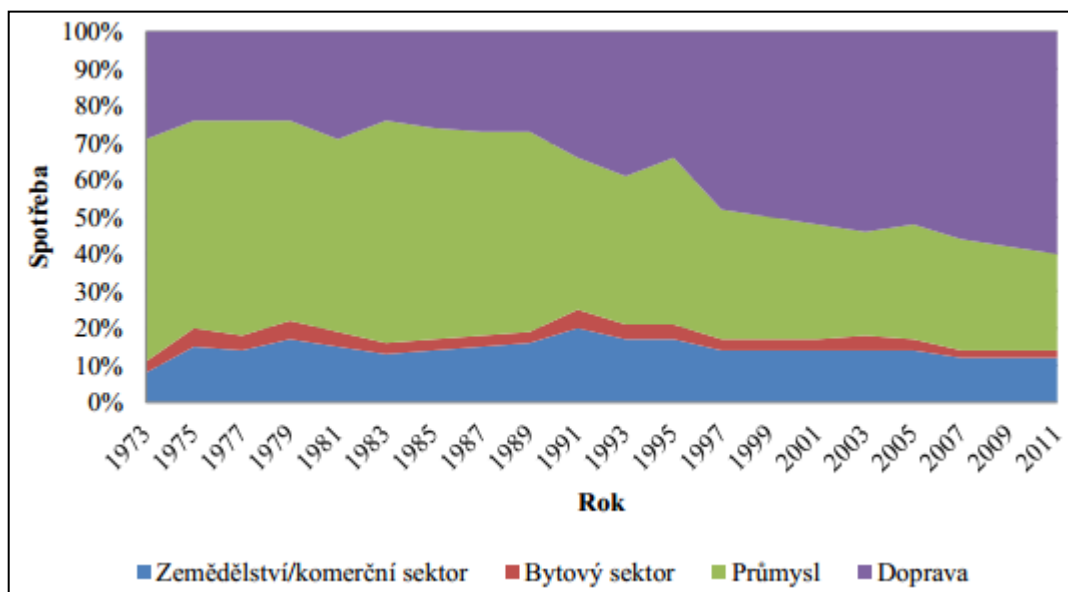
Největším spotřebitelem ropy na našem území je dopravní sektor, který se na celkové ropné spotřebě podílí zhruba ze dvou třetin a stále roste. To má na svědomí mimo jiné i vstup ČR do EU, kdy se ČR stala tranzitní zemí a tím pádem vzrostla tuzemská poptávka po pohonných hmotách.²⁸ V Graf č. 3 můžeme krom situace v dopravním sektoru pozorovat naopak klesající trend ve spotřebě ropy v sektoru průmyslu a zemědělství, přičemž konkrétně energetická náročnost průmyslového odvětví klesá v EU nejrychlejším tempem. Příčinou jsou systematicky prováděné strukturální změny, energetické úsporné strategie zaváděné od r. 2000 a implementace programu Zelená úsporám.²⁹

²⁸ International Energy Agency (IEA): *Energy supply security 2014* [online]. 2015 [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z

http://www.iea.org/media/freepublications/security/EnergySupplySecurity2014_TheCzechRepublic.pdf.

²⁹ DENKOVÁ, A.: *Průmyslová ČR chce vyrábět víc, ale s menší spotřebou energie*. Euractiv.cz [online]. 23. 6. 2014 [cit. 12. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.euractiv.cz/energeticka-ucinnost/clanek/prumyslova-cr-chce-vyrabet-vic-ale-s-mensi-spotrebou-energie-011945#sthash.UbqDlGZM.dpuf>.

Graf č. 3: Podíl sektorů ekonomiky ČR na spotřebě ropy v letech 1973 - 2011

Zdroj: Vlastní zpracování dle International Energy Agency (IEA): *Energy supply security 2014* [online]. 2015.

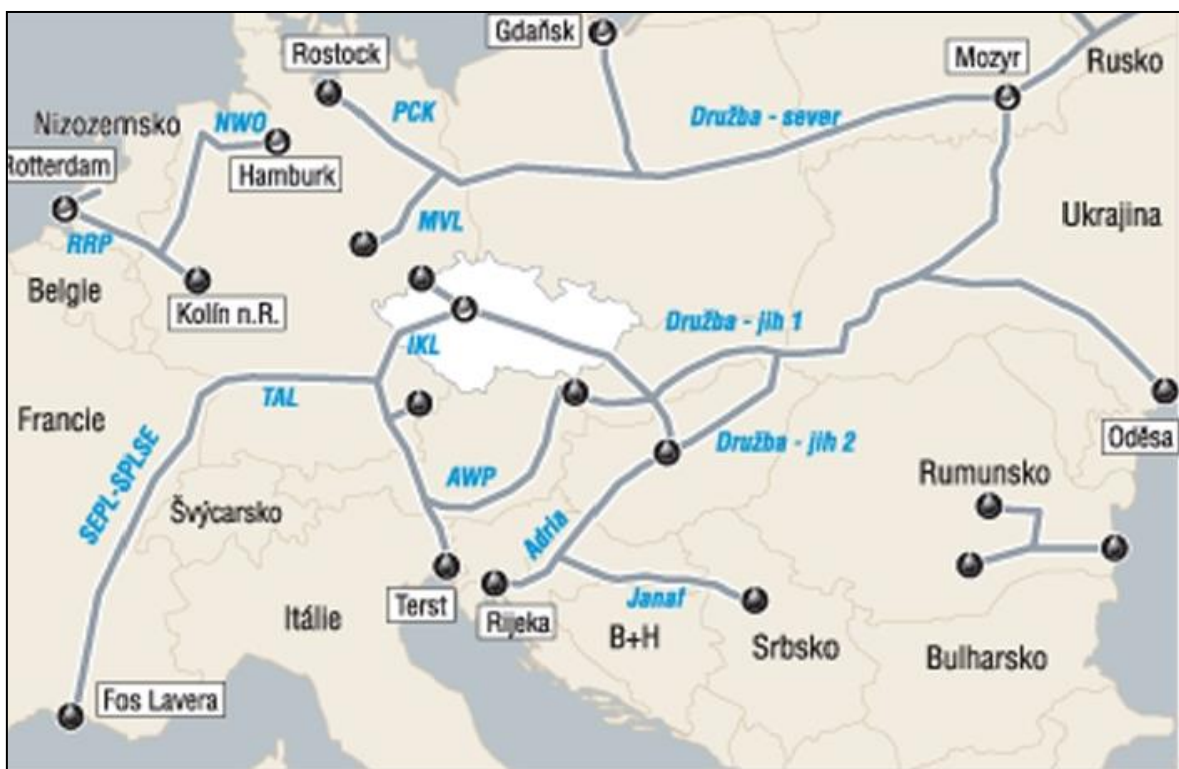
3.3. Ropná infrastruktura

Situace v energetické (ropné) bezpečnosti velkou měrou závisí na tom, jak je daná země schopna zajistit funkční a efektivní ropnou infrastrukturu, tedy síť ropovodů, rafinerií a skladovacích kapacit pro zajišťování strategických ropných zásob. Pro lepší ilustraci a pochopení principů české ropné infrastruktury využijeme její zasazení do infrastruktury evropské.

3.3.1. ROPOVODNÍ SÍŤ V EVROPĚ

Síť evropských ropovodů je hustá a rozvětvená, přičemž hlavní přepravní trasy můžeme vyčíst z následujícího schématu:

Obrázek č. 2: Trasy nejvýznamnějších ropovodů v Evropě

Zdroj: Novinky.cz: *Výpadek dodávek ropy z Ruska nahradí ropovod IKL* [online]. 16. 7. 2008.

Ropovod Družba představuje nejdelší světový ropovod, kterým si Ruská federace zajišťuje v Evropě jednak jednotlivá ropná odbytiště a také naplňování vlastních mezinárodněpolitických zájmů. Družba se v Bělorusku rozvětjuje na severní a jižní větev,

příčemž zásobuje kromě České republiky i Polsko, Německo, Slovensko, Maďarsko, atd.³⁰ Případné obchodně-politické komplikace, které se naplno projevily v průběhu rusko-ukrajinské krize v devadesátých letech a také v r. 2004 – 2006, si Rusko pojistilo vybudováním baltské větve ropovodu BPS 2, která umožňuje náhradní dopravu ropy do Evropských zemí.³¹

Od r. 2006 je též využíván ropovod BTC (Baku-Tbilisi-Ceyhan), který do Evropy dopravuje ropy z Kaspické oblasti.³² Dokončovaným projektem, jehož výstavbu zastavila krize v r. 2012, je i Panevropský ropovod PEOP, který propojuje Jadran s Černým mořem a rovněž přepravuje ropy z Kaspické oblasti.³³ Oba ropovody mají pomoci snížit závislost zemí EU na ruské ropě a zajistit si nové dodavatelské cesty. Podobný účel mají i ropovody IKL a TAL, jejichž cílem je zásobení evropských zemí z italského Terstu, kam je ropa dopravována z mimoevropských nalezišť.³⁴

³⁰ BLAŽEK, J., RÁBL, V.: *Základy zpracování a využití ropy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2006. 254 s. ISBN 80-7080-619-2, s. 30.

³¹ EURACTIV: *Rusko obchází Bělorusko stavbou baltského ropovodu* [online]. 11. 6. 2009 [cit. 18. 12. 2016]. Dostupné z

<<http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/rusko-obchazi-belorusko-stavbou-baltskeho-ropovodu-006120>>.

³² British Petroleum: *Bacu-Tbilisi-Ceyhan Pipeline* [online]. 2016 [cit. 17. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.bp.com/en_az/caspian/operationsprojects/pipelines/BTC.html>.

³³ EURACTIV: *Ropovod v Černém moři by měl začít fungovat v roce 2012* [online]. 5. 4. 2007 [cit. 17. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/ropovod-v-cernem-mori-by-mel-zacit-fungovat-vroce-2012>>.

³⁴ MERO ČR: *Ropovod IKL* [online]. 2016 [cit. 17. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mero.cz/provoz/ropovod-ikl/>>.

3.3.2. ROPOVODNÍ SÍŤ A ROPNÉ ZÁSOKY V ČR

Česká ropovodní síť,³⁵ jak můžeme vidět z evropského schématu vysvětleného v předchozí kapitole, využívá jižní větve ropovodu Družba, viz níže uvedený obrázek:

Obrázek č. 3: Trasy českých ropovodů

Zdroj: O energetice: *Zásoby a přeprava ropy v České republice* [online]. 23. 10. 2015.

Družba byl první ropovod na našem území, který byl vybudován v 60. letech minulého století a modernizován na konci let 90. Jeho celková délka na našem území je 357 km a přepravní kapacita je 9 mil. tun ropy za rok. Družba má na starosti jednak transport východní ruské ropy, ale také tuzemské ropy z jižní Moravy. Družba v r. 2006 zajistila zhruba 60 % z celkového objemu dovozů.

ČR se může chlubit relativně výhodnou pozicí v rozvržení ropné infrastruktury, což nás odlišuje od ostatních středoevropských zemí. Vláda bývalé ČSFR velmi přesně odhadla budoucí vývoj v dodávkách ropy a napomohla vybudování nové větve ropovodu IKL, který měl zajistit alternativu dodávek z východu. IKL měl pokrýt až roční spotřebu ropy v ČR.³⁶ IKL³⁷ k nám přepravuje západní ropu z italského Terstu a Česku zajišťuje

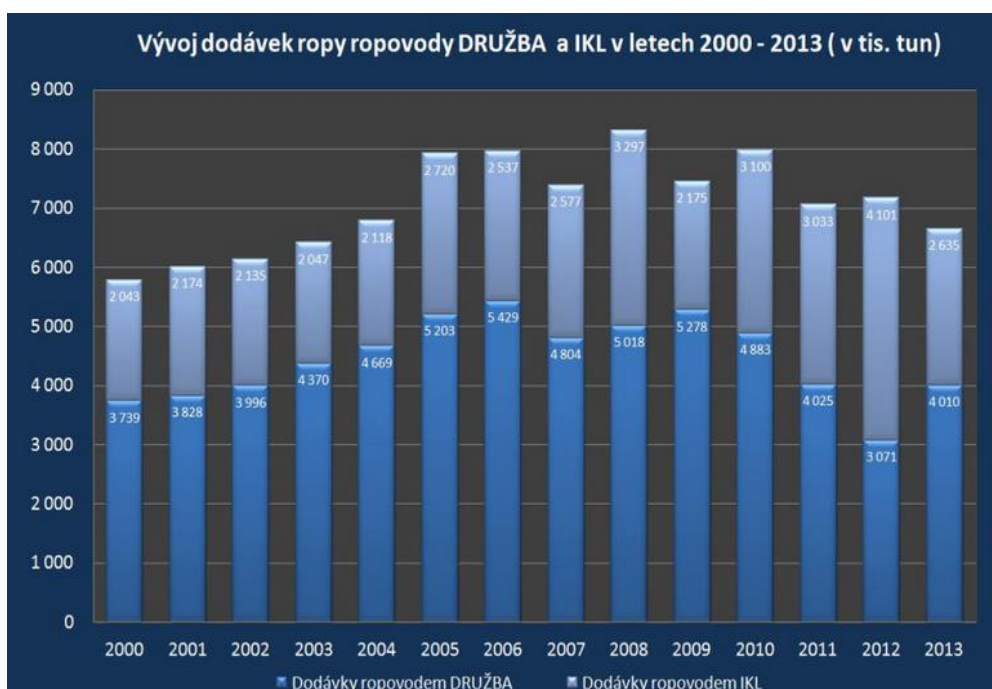
³⁵ O energetice: *Zásoby a přeprava ropy v České republice* [online]. 23. 10. 2015 [13. 12. 2016]. Dostupné z <<http://oenergetice.cz/ropa/zasoby-preprava-ropy-v-cr/>>.

³⁶ MERO ČR: *ČR získává vlastnický podíl na ropovodu TAL* [online]. Praha, 2012 [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mero.cz/files/TAL.pdf>>.

ropu z Kaspické oblasti, Afriky a Blízkého Východu. V r. 2006 přepravil 33 % z celkových ropných dovozů. Celková délka IKL na našem území je 168 km a přepravní kapacita činí 10 mil. tun ropy za rok.

Ropovody IKL i Družba jsou vedeny ochranným pásmem ve zhruba půlmetrové hloubce pod zemí a jejich trasa je průběžně kontrolována za pomoci nízkých leteckých průletů. Obě ropovodní větve se spojují v Litvínovských, Pardubických a Kralupských rafinériích, kde se provádí další zpracování ropy a ropných produktů. Projekt IKL vzniknul v 90. letech jako reakce na rusko-ukrajinskou krizi, kdy ČR jako jedna z mnoha zemí čelila výpadku v dodávkách ropy a zemního plynu, které proudily z Ruska tranzitní Ukrajinou. Napojení na západoevropskou síť ropovodů a tím pádem i diverzifikace dodavatelů významně přispěly ke stabilizaci v zajištění ropné bezpečnosti v ČR. Níže uvedený graf ilustruje postupné vyrovnávání poměru čerpání západní i východní ropy.

Graf č. 4: Podíl dodávek ropy z ropovodů Družba a IKL v letech 2000 - 2013

Zdroj: O energetice: *Zásoby a přeprava ropy v České republice* [online]. 23. 10. 2015.

³⁷ O energetice: *Zásoby a přeprava ropy v České republice* [online]. 23. 10. 2015 [13. 12. 2016]. Dostupné z <<http://oenergetice.cz/ropa/zasoby-preprava-ropy-v-cr/>>.

Určitým rizikem jinak rovnoměrné diverzifikace ropovodních cest může být pro ČR to, že IKL je využíván dalšími vyspělými a energeticky náročnými zeměmi jako Německo, Rakousko a Itálie, což představuje možnost odčerpání významné kapacity ropovodu. ČR se pro tento případ pojistila tím, že odkoupila 5% podíl v ropovodu TAL, kterým se rovněž dopravuje ropa z Terstu do Německa, Rakouska a ČR.³⁸

V polovině 90. let vznikla na našem území státem řízená společnost MERO ČR, a. s. (Mezinárodní ropovody), která zajišťuje provoz ropovodu IKL a zároveň spravuje strategické ropné zásoby v Centrálním tankovišti ropy v Nelahozevsi. Zde se nachází 16 ropných nádrží, jejichž celková kapacita patří ke světové špičce. Mají podobu ocelových nadzemních tanků a jsou konstruovány tak, aby odolaly i případným teroristickým útokům. Správou ropných a dalších hmotných rezerv se u nás zabývá Správa státních hmotných rezerv (SSHR), která krom ropy skladuje i benzín, naftu, topné oleje, letecké palivo, atd. Část skladovacích prostor SSHR poskytuje i druhá státem vlastněná společnost ČEPRO, a. s., která skladuje naftu a zemní plyn v 17 areálech po celém území ČR.³⁹

Rafinérský průmysl je na našem území tvořen třemi rafineriemi, přičemž dominantní postavení zaujímá společnost Česká Rafinerská, která má ve vlastnictví litvínovské a kralupské rafinerie. Českou Rafinérskou spravuje díky nadpoloviční většině společnost Unipetrol, další část akcií potom připadá Eni International a Shell Overseas Investments. Unipetrol také vlastní třetí z rafinerií, a sice pardubické Paramo.⁴⁰

³⁸ MERO ČR: *ČR získává vlastnický podíl na ropovodu TAL* [online]. Praha, 2012 [cit. 20. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mero.cz/files/TAL.pdf>>.

³⁹ MERO ČR: *Ropovod IKL dopravil do ČR už 50 000 000 tun ropy* [online]. 18. 4. 2016 [cit. 20. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mero.cz/novinky-archiv-novinek/>>.

⁴⁰ NOWAK, O.; HNILICA, J.: *Rafinérský průmysl v České republice a energetická bezpečnost v oblasti dodávek ropy*. In *Ekonomika a management* 3/2010 [online]. VŠE: Praha, 2010 [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné z <<https://www.vse.cz/eam/103>>, s. 1.

3.4. Nástroje (energetické) ropné bezpečnosti v ČR

Vzhledem k tomu, že je Česká republika součástí EU, vychází i její energetická politika z evropských principů, které mezi prioritní oblasti fungování demokratické společnosti řadí mimo jiné i dostupnou a bez problémů dodávanou energii odpovídající potřebám konečných spotřebitelů. Energetická politika se tak v ČR řadí mezi základní oblasti hospodářské politiky.⁴¹

Energetický sektor v ČR se vyznačuje silnou závislostí na dovozu primárních surovin, tedy ropy a zemního plynu. Strategie energetické politiky je tak zaměřena zejména na skladbu energetického mixu, diverzifikaci dodavatelů a energetických zdrojů a rozvoj dopravní infrastruktury.

3.4.1. STÁTNÍ ENERGETICKÁ KONCEPCE

Základním dokumentem energetické politiky v ČR je Státní energetická koncepce z r. 2004⁴² (dále SEK), která „*definuje priority a cíle České republiky v energetickém sektoru a popisuje konkrétní realizační nástroje energetické politiky státu. Součástí je i výhled do roku 2030*“.⁴³ Cílem je zajištění bezpečnosti, konkurenceschopnosti a dlouhodobé udržitelnosti české energetiky, což zjednodušeně řečeno znamená zajištění spolehlivého a bezpečného toku energetických dodávek šetrného k životnímu prostředí, který má zajistit potřeby ekonomiky a obyvatel ČR. Energetika ČR fungující v souladu se SEK má využívat a zajišťovat:

- vyvážený energetický mix založený na pestrém portfoliu zdrojů, které mají v co největší možné míře pocházet z vlastních zásob,
- vyšší energetickou účinnost a zároveň úsporu energií,
- rozvoj dopravní a technické infrastruktury a podporu mezinárodní spolupráce v oblasti energetiky v souladu s evropskou legislativou, řešení problémů v dodávkách energií,

⁴¹ Odbor 05200 (MPO): *Sektorové politiky* [online]. 10. 5. 2010 [cit. 17. 12. 2016]. Státní energetická koncepce ČR. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/dokument5903.html>>.

⁴² Dále dle Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Aktualizace státní energetické koncepce 2012* [online]. 2012 [cit. 17. 12. 2016]. Dostupné z <download.mpo.cz/get/26650/46281/556301/priloha002.pdf>, s. 6-15.

⁴³ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Státní energetická koncepce ČR* [online]. 6. 8. 2015 [cit. 12. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/dokument158059.html>>.

- podporu vědy, výzkumu a technologického pokroku v oblasti energetiky,
- zohledňování vlivu na životní prostředí.

Naplňování SEK vyhodnocuje Ministerstvo průmyslu a obchodu jednou za pět let, z toho důvodu již SEK prošla několika aktualizacemi. Důvodem byla série změn, které plynuly z politického a ekonomického vývoje na vnitřní i nadnárodní úrovni, rostoucí požadavky na ochranu životního prostředí a také technologický rozvoj, který souvisí s environmentální ochranou. Zvláštní pozornost je věnována rozvoji dopravní infrastruktury a diverzifikaci přepravních tras. K poslední aktualizaci koncepce došlo v květnu 2015.

Z hlediska zaměření práce je nejdůležitější součástí SEK část zabývající se přepravou a zpracováním ropy. Zde SEK pracuje s následujícími východisky:⁴⁴

1) Spotřeba ropy nemá krom odvětví dopravy rostoucí trend, naopak se počítá s budoucím poklesem vzhledem k environmentálním standardům. Ropný sektor je českou legislativou a vládními rozhodnutími ovlivňován jen částečně (zejména co se týče udržování strategických rezerv a zásob ropy) díky plné liberalizaci a privatizaci rafinerského odvětví. Ve vlastnictví státu zůstávají pouze dvě společnosti – MERO ČR, a. s., která provozuje a vlastní ropovody Družba, Ingolstadt Kralupy Litvínov a centrální ropná tankoviště (úložiště) u Kralup nad Vltavou; druhou společností je ČEPRO, a. s., která provozuje ropovodní systém spojený s Litvínovskými, Kralupskými a slovenskými rafineriemi.

2) Vzhledem k závislosti ČR na dovozu ropy je prioritou diverzifikace dopravních cest, zejména pak pokles závislosti na ropě z Ruska. Prvním krokem bylo spuštění ropovodu IKL (napojeného na italskou větev ropovodu TAL) v r. 1995. Sekundární prioritou je rovněž podpora zpracování ropy a výroba rafinerských produktů na našem území a jejich další vývoz do středo a východoevropských zemí.

3) S ropnou bezpečností úzce souvisí i systematické udržování ropných rezerv a nouzových zásob, což je v kompetenci Centrálního tankoviště ropy. Závazný objem nouzových zásob, který odpovídá vypočtené průměrné domácí spotřebě, činí 90 dnů, cílem

⁴⁴ MPO ČR: *Státní energetická koncepce ČR* [online]. 6. 8. 2015 [cit. 12. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/dokument158059.html>>, s. 15-16, 66-67.

je dosažení úrovně 120 dnů za předpokladu spolupráce se soukromým sektorem. Tyto ropné zásoby mají být přednostně uskladněny na našem území.

4) Hospodaření ČR s ropou předpokládá i podporu a rozvoj stávajícího přepravního systému ropy pro zajištění dostatečné přepravní kapacity odpovídající potřebám českých rafinerií. Cílem je rovněž vytvořit podmínky pro eventuální zásobování okolních zemí a tím pádem co nejefektivnější využití ropovodního systému, který je složen ze dvou hlavních větví.

3.4.2. BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČR

Bezpečnostní strategie ČR představuje „základní koncepční dokument vlády ČR, který specifikuje na základě bezpečnostních hrozeb a z nich plynoucích rizik bezpečnostní zájmy ČR a stanovuje místo a úlohu správních úřadů, orgánů územní samosprávy, ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních, záchranných aj. služeb ČR při naplňování její bezpečnostní politiky. Bezpečnostní strategie ČR stanovuje rovněž vojenskopolitické ambice ČR.“⁴⁵ Ropnou bezpečností a bezpečnostními hrozbami obecně se v souvislosti s mezinárodně-politickým vývojem zabývají strategie od r. 2011. Do té doby je řešena spíše problematika surovinové diverzifikace, viz dále:

Bezpečnostní strategie z r. 1999: identifikuje míru dovozní závislosti ČR, nutnost tvorby strategických energetických zásob a jejich diverzifikaci a také vymezuje obecné bezpečnostní hrozby, které mají být doprovázeny adekvátní manipulací se státními hmotnými rezervami.⁴⁶

Bezpečnostní strategie z r. 2001: zmiňuje pouze princip solidarity a zapojení ČR do systému kolektivní ropné bezpečnosti, což vyžaduje tvorbu a udržování adekvátních strategických ropných rezerv. Tento krok byl důležitý z titulu členství ČR v IEA a EU.⁴⁷

⁴⁵ Ministerstvo vnitra ČR: *Bezpečnostní strategie ČR* [online]. 2017 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-strategie-cr.aspx>>.

⁴⁶ Ministerstvo obrany ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 1999* [online]. Praha, 1999 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/002.pdf>>.

⁴⁷ Ministerstvo obrany ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 2001* [online]. Praha, 2001 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/2001%20Bezpecnostni%20strategie%20CR.pdf>>, kap. E.

Bezpečnostní strategie z r. 2003: více pracuje s principem diverzifikace energetických zdrojů a také s minimalizací závislosti české ekonomiky na přísunu zdrojů z politicky nestabilních regionů.⁴⁸

Bezpečnostní strategie z r. 2011: energetická bezpečnost je v této strategii rozpracována pečlivěji, na což měly mimo jiné vliv i události související s rusko-ukrajinskou plynovou a ropnou krizí (vysvětleno bude v následujícím textu). Pozornost je věnována surovinové, potravinové a energetické bezpečnosti, adekvátním strategickým rezervám a také je skloňována rostoucí konkurence v přístupu ke strategickým surovinám, nutnost ochrany dopravní infrastruktury a zajištění proti prosazování politických zájmů surovinových velmocí. Za tímto účelem má ČR maximálně využívat vlastní surovinové zdroje, udržovat dostatečné rezervy strategických surovin, budovat a udržovat síť ropovodů a plynovodů, diverzifikovat dodavatelské cesty, zachovávat vliv státu ve strategických odvětvích české energetiky a v neposlední řadě podporovat vědu, výzkum a technologický pokrok v odvětví energetiky.⁴⁹

Bezpečnostní strategie z r. 2015: energetická bezpečnost je dáována do souvislosti s hospodářskou a politickou stabilitou EU, protože ČR je vzhledem ke své otevřenosti vysoce náchylná na vnější vlivy a změny na energetických trzích a prioritou je zajištění nepřetržitosti v energetických dodávkách a tím plynulosti tuzemské produkce. ČR se pro zajištění vlastní energetické bezpečnosti aktivně zapojuje do dění v nadnárodních organizacích jako NATO, EU, a dalších specializovaných organizacích, kde prosazuje své zájmy v této oblasti a podporuje dobré vztahy s ostatními státy.⁵⁰

⁴⁸ Ministerstvo obrany ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 2003* [online]. Praha, 2003 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/2003%20Bezpecnostni%20strategie%20CR.pdf>>, kap. V.

⁴⁹ Ministerstvo obrany ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 2011* [online]. Praha, 2011 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.strukturalnifondy.cz/getmedia/f19ae682-55c9-446d-a322-8618b441b8db/Bezpecnostni_strategie_CR_2011.pdf?ext=.pdf>, kap. III, IV, V.

⁵⁰ Ministerstvo obrany ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 2015* [online]. Praha, 2015 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>>, kap. III, V.

4. Ruský ropný sektor

Rusko patří k surovinově nejbohatším zemím světa a prezentuje se navenek jako energetická supervelmoc nezávislá na ostatních zemích, přičemž energetická politika je častým a efektivním nástrojem ruské zahraničněobchodní politiky.

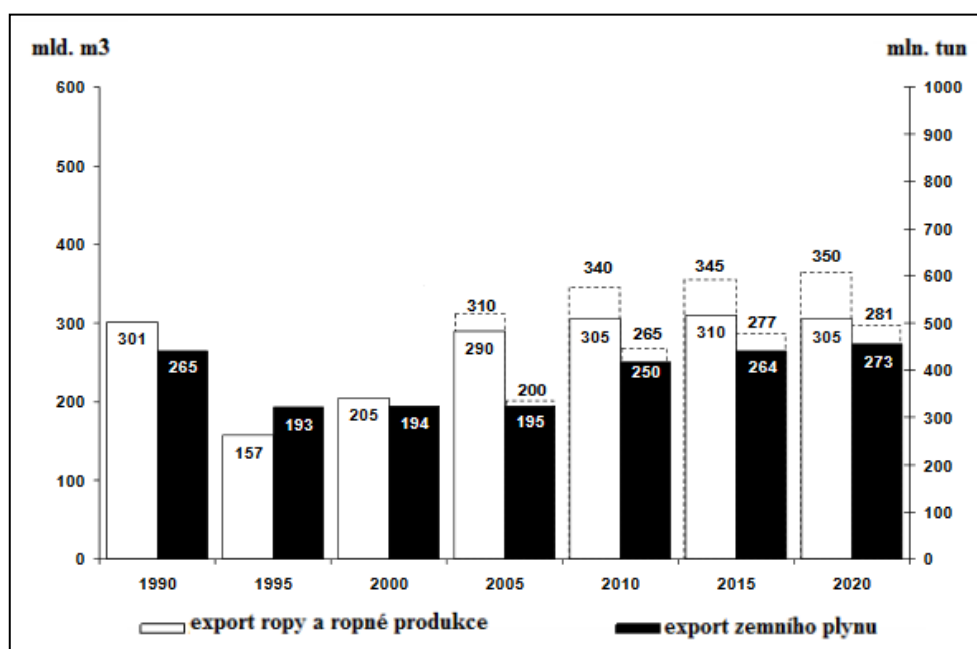
Ruský energetický sektor se snaží pomocí příjmů z exportu surovin o modernizaci ekonomiky a upevnění své stávající pozice na zahraničních trzích (vývoj exportu ropy a zemního plynu můžeme vidět v Graf č. 5: Současný a budoucí vývoj produkce ruské ropy a zemního plynu). Pro země EU (zejména pro nově přistupující včetně ČR) představuje Rusko stále jednoho z nejvýznamnějších obchodních partnerů a dovozců primárních surovin (ropy a zemního plynu), přičemž u zemního plynu je dovozní závislost silnější z titulu obtížnější diverzifikace obchodních cest.⁵¹ Ovšem stejně tak jsou pro Rusko evropské trhy důležité z titulu zajištění příjmů do ruského rozpočtu; na evropské trhy putuje zhruba 60 % exportované ropy a 90 % zemního plynu. Financování ruského veřejného sektoru je tedy z cca 60 % zajištěno z evropských prostředků.⁵²

Nutno také podotknout, že Rusko prozatím nemá k dispozici alternativní dopravní kapacity (platí zejména pro zemní plyn), které by pomohly snížit závislost Ruska na příjmech z evropských odbytí. Jakkoliv zapříčiněné přerušení dodávek fosilních paliv by tedy poškodilo obě obchodní strany, i když například starší členské země EU mají zdroje lépe diverzifikované a fosilní paliva by čerpaly např. z Norska či od afrických dodavatelů.

⁵¹ TICHÝ, L.: *Vztahy mezi Evropskou unií a ruskou federací v sektoru zemního plynu*. Mezinárodní politologický ústav MU [online]. Roč. XIII, č. 2-3, s. 189-219, 2011 [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.cepsr.com/dwnld/tichy-clanek2011020304.pdf>>, s. 194-195.

⁵² Tamtéž, s. 195.

Graf č. 5: Současný a budoucí vývoj produkce ruské ropy a zemního plynu

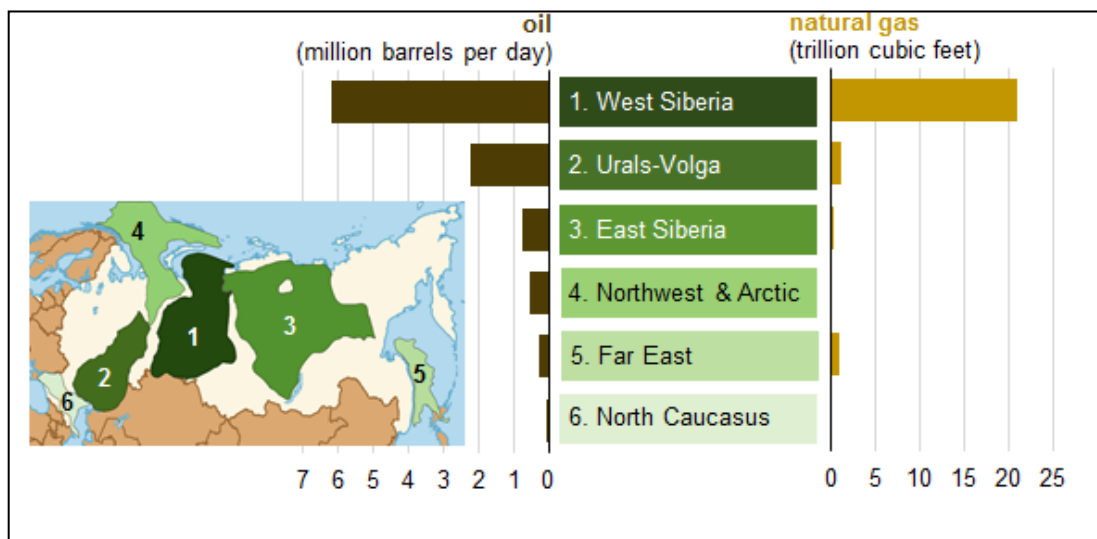

Zdroj: Ruská federace: *Energetická strategie Ruska na období do r. 2020* [online].
Vládní dokument. Srpen 2003, s. 51.

4.1. Produkce a transport ropy

Na území Ruské federace se vyskytuje zhruba třetina celosvětových zásob zemního plynu a asi 12 % ropných zásob.⁵³ Většina z těchto nalezišť se nachází v západosibiřské volžsko-uralské oblasti. Další z významných nalezišť, konkrétně ve východosibiřské a severoevropské části, můžeme vidět v níže uvedeném přehledu:

Obrázek č. 4: Produkce ropy a zemního plynu v Rusku v r. 2013

Zdroj: EIA: *Russia looks beyond West Siberia for future oil and natural gas growth* [online]. 19. 9. 2014.

Po rozpadu SSSR ruská energetika čelila značnému chaosu. Domácí situace byla nepříznivá v politické i hospodářské oblasti a ekonomika se musela vypořádat s řadou reformou souvisejících s přechodem od centrálního řízení k tržnímu mechanismu. To předpokládalo dynamickou liberalizaci cen a zapojení Ruska do mezinárodních obchodních vztahů, což odhalilo celkovou zranitelnost a nepřipravenost ruské ekonomiky. V zemi proběhla rozsáhlá privatizace, která měla zabránit politickým vlivům nejsilnějších firem v zemi. Ropný sektor byl rozdělen mezi 13 soukromých společností, ovšem ropná infrastruktura zůstala ve vlastnictví státu. „Ropná krize“ spojená s transformací ruské ekonomiky a sociálního systému byla překonána díky relativně stabilní politické situaci, devalvaci rublu a postupnému růstu cen ropy na světových trzích.⁵⁴

⁵³ PEROVIC, J. a kol.: *Introduction: Russian energypower, domestic and international dimensions*. Routledge: London, 2009. ISBN 9780415484381, s. 3.

⁵⁴ KOĐOUSKOVÁ, H.: *Čínská „plynová politika“ vůči Rusku a Turkmenistánu v letech 2001–2012*. Mezinárodní vztahy, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, roč. 48, č. 4, s. 46-66. ISSN 0323-1844, s. 43-44.

Před rozpadem SSSR byl ropný sektor v oblasti produkce na svém vrcholu, protože denně bylo vytěženo 12,5 mil. barelů ropy. Po rozpadu klesla denní těžba na polovinu, což byla pro nově vznikající ekonomiku obrovská rána. Velký díl viny na propadu produkce měla chybějící systematická podpora odvětví těžby ropy a též nízké investice do vývoje nových technologií. Rovněž zde chyběl dostatečný kapitál potřebný pro rozvoj a hledání nových nalezišť a budování ropné infrastruktury.⁵⁵ Z celkového počtu 27 ropných rafinerií bylo 12 vybudováno před r. 1950 a 8 dalších před r. 1960, což mělo za následek relativně nižší kvalitu ropných produktů na trhu.⁵⁶

Mezi hlavní zpracovatele ruské ropy patří společnosti Lukoil a Rosněft, dalšími jsou potom Gazpromněft, TNK-BP, Surgutnefėgaz, aj. Lukoil se řadí k největším soukromým ropným společnostem, v r. 2015 se podílela 2 % na celosvětové produkci ropy a v jejím vlastnictví bylo 1 % světových ropných zásob. Podíl na ropné produkci v Rusku byl necelých 17 %. Krom samotné produkce ropy se společnost zabývá rafinací a výrobou rafinerských produktů a také průzkumem ropných nalezišť.⁵⁷ Rosněft je naopak největší státem (konkrétně státní společností Rosneftegaz) vlastněnou ropnou společností v Rusku, která se podobně jako Lukoil zabývá produkcí ropy a ropných produktů, průzkumem nalezišť a také zpracováním zemního plynu. V r. 2015 dosáhla ropná produkce Rosněftu v Rusku podílu zhruba 40 %, v celosvětovém měřítku to tvořilo necelých 5 %.⁵⁸

Hlavním ropným producentem a exportérem je státem vlastněný gigant **Transněft**, jenž se stará o transport 90 % vyrobené ropy a spravuje zhruba 70 000 km ropovodní sítě, přičemž nejvýznamnějšími ropovodními větvemi jsou Družba a BPS.⁵⁹ Většina ruských ropovodů míří na západ, viz následující přehled.

⁵⁵ BAHGAT, G.: *Energy security: an interdisciplinary approach*. Chichester, West Sussex: Wiley, 2011. ISBN 978-0-470-68904-2, s. 158-159.

⁵⁶ KOĐOUSKOVÁ, H.: *Čínská „plynová politika“ vůči Rusku a Turkmenistánu v letech 2001–2012*. Mezinárodní vztahy, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, roč. 48, č. 4, s. 46-66. ISSN 0323-1844, s. 146.

⁵⁷ Lukoil: *Corporate profile* [online]. 2016 [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.lukoil.com/Company/CorporateProfile>>.

⁵⁸ Rosneft: *Rosneft at a glance* [online]. 2016 [cit. 26. 12. 2016]. Dostupné z <https://www.rosneft.com/about/Rosneft_today/>.

⁵⁹ Transneft: *Company* [online]. 2016 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.en.transneft.ru/about?re=en>>.

Tabulka č. 2: Převážné trasy ropy z Ruska

Název ropovodu	Trasa ropovodu	V provozu od	Maximální kapacita mt/y	Poznámky
Družba	Samara–Schwedt (Německo), Litvinov (ČR), Százhalombatta (Maďarsko)	1964	82 mt/y	
BPS-1	Západní Sibiř a Tuman – Pečorský region – Primorsk	2001	75 mt/y	Plánuje se rozšíření na 120 mt/y.
BPS-2	Uneča–Ust'-Luga	2012	38 mt/y	V plánu je navýšení kapacity do 50 mt/y.
Baku–Novorossijsk	Baku–Novorossijsk	1997	7 mt/y	Uvažuje se až o trojnásobném navýšení kapacity.
Tengiz–Novorossijsk	Tengiz–Novorossijsk	2003	28 mt/y V roce 2009 CPC rozhodlo o navýšení kapacity do 67 mt.	Jako jediný není ve 100% vlastnictví Transněfti, ale Kaspického ropovodního konsorcia – CPC.
ESPO	Tajšet–Skovorodino–Kozmino (Nachodka)	2008–2009 (1. etapa) – 2012 (2. etapa)	30 mt/y	Kapacita úseku Tajšet–Skovorodino bude v rámci 2. fáze výstavby navýšena na 50 mt/y. Konečná kapacita ropovodu bude 80 mt/y.
Rusko–Čína	Skovorodino–Ta-čching	2010	15 mt/y	

Zdroj: KOŘOUSKOVÁ, H.: *Čínská „plynová politika“ vůči Rusku a Turkmenistánu v letech 2001–2012*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, s. 146.

Po nástupu Vladimíra Putina k moci bylo prioritou stabilizovat energetiku s pomocí státní kontroly nad surovinovými zdroji a využít je pro uplatňování politických a ekonomických zájmů. Poměrně závažným problémem ruské energetiky se ovšem logicky stala monopolizace odvětví, která nepodporuje investice do dalšího technologického vývoje, hledání nových těžebních způsobů a prozkoumávání nových nalezišť. Zejména výše zmíněná volžsko-uralská oblast již začíná být postupně vyčerpána.⁶⁰ Podle některých studií se již Rusko nachází na vrcholu svých produkčních možností a při současném tempu

⁶⁰ ARBATOV, A. et al.: *Russian Hydrocarbons and World Markets* [online]. Russia in Global Affairs, No. 1, January - March 2006 [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z <http://eng.globalaffairs.ru/number/n_6193>.

ropné produkce vystačí zásoby na zhruba 22 let. Naproti tomu např. potenciál arabských zemí je odhadován na cca 80 let.⁶¹

Řešením problému nedostatku kapitálu v ropné energetice mělo být vytvoření finančně průmyslových společností podporujících export, zajištění domácí nabídky a investice do energetiky.⁶² Došlo k rozsáhlé restrukturalizaci energetiky a konsolidaci ropných společností, kterých z původních 13 zůstalo 8. Rovněž se ale razantně navýšil vliv státu v odvětví ropné těžby, a to z původních 13 % v r. 2004 na 40 % v r. 2007.⁶³

⁶¹ BAHGAT, G.: *Energy security: an interdisciplinary approach*. Chichester, West Sussex: Wiley, 2011. ISBN 978-0-470-68904-2, s. 157

⁶² BLANK, S.: *Russo-Chinese Energy Relations: Politics in Command*. London: GMB Publishing, 2006. ISBN 1-905050-43-7, s. 15.

⁶³ KOĐOUSKOVÁ, H.: *Čínská „plynová politika“ vůči Rusku a Turkmenistánu v letech 2001–2012*. Mezinárodní vztahy, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, roč. 48, č. 4, s. 46-66. ISSN 0323-1844, s. 44.

4.2. Energetická strategie Ruska

Rusko si pro uchování své pozice energetické supervelmoci stanovilo v souladu s vývojem světové energetiky a surovinových trhů konkrétní cíle v rámci tzv. **Energetické strategie do r. 2020**. Při tvorbě strategie byl reflektován jednak stávající vnitřní stav hospodářství, působení reform, vývoj HDP, měnového kurzu rublu, vládní výdaje a také vývoj světové ekonomiky, cen primárních surovin, aj. Hlavní vizí Ruské federace je růst vlastního energetického bohatství a tím konkurenceschopnosti na světových energetických trzích. Přidruženým cílem je poté zajištění fungování ruské ekonomiky a sociálního prostředí.⁶⁴ Energetická strategie pracuje se čtyřmi hlavními oblastmi:⁶⁵

- bezpečnost energetické nabídky a stabilita cen energií,
- energetické úspory,
- maximalizace investic do energetiky,
- ochrana životního prostředí.

V oblasti ropné bezpečnosti Rusko pracuje s faktem, že dle nejnovějších odhadů bude do r. 2030 zapotřebí investice ve výši 800 mld. eur do obnovení a rozšíření sítě ropovodů a plynovodů tak, aby bylo Rusko schopno dostát veškerým obchodním kontraktům.⁶⁶ Rusko do r. 2020 usiluje o světové prvenství v exportu energií, přičemž do stejného roku počítá se zhruba dvacetiprocentním nárůstem ve vývozu ropy a plynu. Jedním z cílů je také rozvoj alternativních nalezišť na polostrově Jamal a v Severním moři, které ovšem budou vyžadovat vysoké investice a přizpůsobení se náročným klimatickým podmínkám.⁶⁷

Ekonomické hledisko energetické strategie tedy není nikterak neobvyklé. Ovšem Ruská federace stále častěji svou energetickou politiku využívá jako mocenský nástroj

⁶⁴ Ruská federace: *Energetická strategie Ruska na období do r. 2020* [online]. Vládní dokument. Srpen 2003 [cit. 14. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.energystrategy.ru/projects/ES-28_08_2003.pdf>, s. 2-5.

⁶⁵ MASCOTTO, G.: *Demystifying Russia's Energy Strategy toward China: Strategic Manipulation or Unwitting Vulnerability?* [online]. CEIM: Quebec, 2010 [cit. 18. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.ieim.uqam.ca/IMG/pdf/MascottoG_Russia2010.pdf>, s. 10.

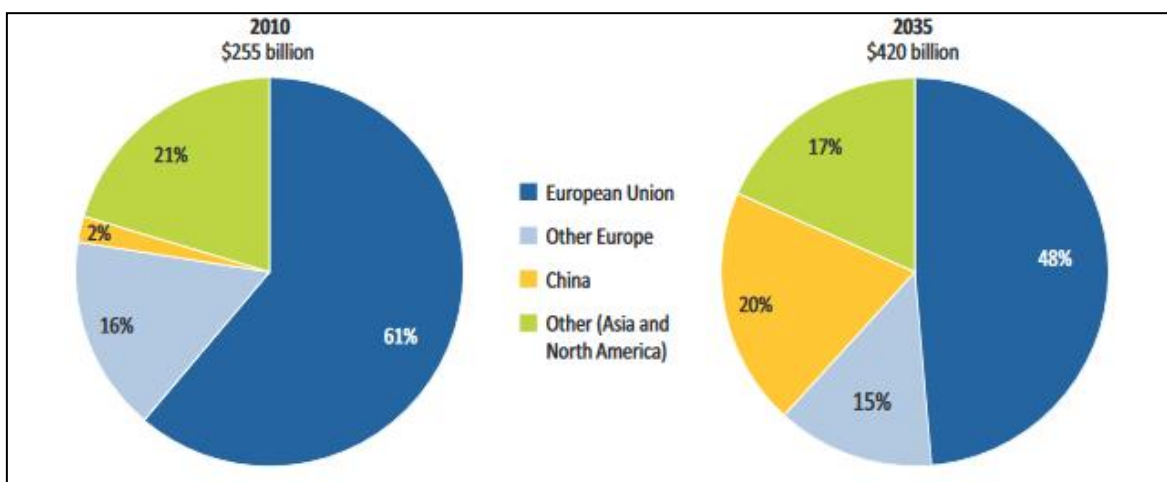
⁶⁶ TICHÝ, L.: *Vztahy mezi Evropskou unií a ruskou federací v sektoru zemního plynu*. Mezinárodní politologický ústav MU [online]. Roč. XIII, č. 2-3, s. 189-219, 2011 [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.cepsr.com/dwnld/tichy-clanek2011020304.pdf>>, s. 210.

⁶⁷ Ruská federace: *Energetická strategie Ruska na období do r. 2020* [online]. Vládní dokument. Srpen 2003 [cit. 14. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.energystrategy.ru/projects/ES-28_08_2003.pdf>, s. 2-5.

k uplatňování svých zahraničněpolitických zájmů, a to zejména vůči zemím bývalého SSSR s cílem vyrovnat se největším tržním konkurentům – Číně, EU a USA.⁶⁸

Jedním z důležitých bodů energetické strategie Ruska je diverzifikace vývozu fosilních paliv. Hlavním odbytištěm má být stále evropský trh, ovšem součástí plánu je rozšíření ruského vývozu do asijských zemí, zejména k čínským obchodním partnerům. Níže uvedený graf ilustruje odhadovaný nárůst podílu příjmů z obchodů s fosilními palivy, jež mají do r. 2035 narůst o necelých 20 % na úkor zemí EU.

Graf č. 6: Příjmy Ruska z prodeje fosilních paliv v r. 2010 a 2035

Zdroj: International Energy Agency (IEA): *World Energy Outlook 2011* [online]. Paris, 2012, s. 336.

Rusko podepsalo kontrakt s Čínou v r. 2014 a zavázalo se dodávat zhruba 40 mld. m³ zemního plynu po dobu 30 let (tento objem odpovídá čtvrtině vyvezeného plynu do EU v r. 2013).⁶⁹ Plyn má být do Číny transportován z východosibiřských nalezišť prostřednictvím plynovodu Altaj, který vede do Číny z oblasti poloostrova Jamal mezi Mongolskem a Kazachstánem;⁷⁰ a Power of Siberia, který plyn vede přes Vladivostok kolem Bajkalského jezera, což vyžaduje mimořádný důraz na respektování životního prostředí.⁷¹

⁶⁸ TICHÝ, L.: *Vztahy mezi Evropskou unií a ruskou federací v sektoru zemního plynu*. Mezinárodní politologický ústav MU [online]. Roč. XIII, č. 2-3, s. 189-219, 2011 [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.cepsr.com/dwnld/tichy-clanek2011020304.pdf>>.

⁶⁹ E15: *Gazprom podepsal s Čínou největší kontrakt na plyn své historie* [online]. 21. 5. 2014 [cit. 14. 12. 2016]. Dostupné z <<http://1url.cz/DtuyG>>.

⁷⁰ Gazprom: *Altai project* [online]. 2016 [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.gazprom.com/about/production/projects/pipelines/altai/>>.

⁷¹ Gazprom: *Power of Siberia* [online]. 2016 [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.gazprom.com/about/production/projects/pipelines/ykv//>>>.

Obchod s ropou započal v r. 2011 v souvislosti s expanzí čínské ekonomiky, přičemž Rusko slíbilo dodávat Číně ročně cca 15 mil. tun ropy. Tímto krokem chtělo Rusko diverzifikovat obchodní cesty a snížit závislost na příjmech z evropských odbytí. Rusko rovněž snížilo náklady na vývoz ropy do Číny vybudováním ropovodu v irkutské oblasti (opět kolem Bajkalského jezera), který nahradil do té doby využívanou železniční dopravu ropy.⁷²

Vývoj čínské hospodářské expanze provázejí odhady, jež naznačují, že do r. 2035 se Čína stane největším dovozcem energií a primárních surovin na světě a zároveň se z jedné čtvrtiny bude podílet na světové energetické spotřebě. I když sama se řadí k předním světovým ropným producentům, do r. 2035 naroste její závislost na importu ropy z 59 % na 74 %.⁷³

Tento potenciální vývoj napovídá, že z hlediska energetické bezpečnosti není pro členské země EU (ČR nevyjímaje) vhodné, aby se na ruského partnera spoléhaly jako na výhradního dovozce primárních surovin, což platí i z hlediska poměrně vyhrocených politických vztahů. Rusko by samozřejmě mělo mít ekonomický zájem na uspokojení všech odběratelských stran, ovšem již bylo řečeno, že naleziště ve volžsko-uralské oblasti jsou na hranici vyčerpání. Tedy i zde mají asijské trhy relativní výhodu, protože se nalézají blíže novým východosibiřským nalezištím.

⁷² Týden.cz: *Signál Evropě. Ruská ropa proudí poprvé do Číny* [online]. 3. 1. 2011 [cit. 28. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rusko-a-okoli/signal-evrope-ruska-ropa-proudi-poprve-do-ciny_190128.html>.

⁷³ British Petroleum: *BP Energy Outlook: Country and regional insights – China* [online]. 2016 [cit. 28. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/energy-outlook-2016/bp-energy-outlook-2016-country-insights-china.pdf>>.

5. Řešení stavu ropné nouze v ČR

Pro dostatečnou úroveň zajištění energetické (ropné) bezpečnosti (nejen) na území České republiky je nutné vytvořit takovou zásobu surovin, která umožní jejich bezprostřední využití tak, aby nebylo dotčeno ekonomické, sociální a politické fungování státu, nastane-li nenadálá krizová situace. Bezproblémová správa a manipulace s těmito strategickými zásobami je podmíněna kvalitní a funkční legislativní úpravou a zároveň jasně daným rámcem pro postupování v případech surovinové (ropné) nouze. Obě tyto oblasti jsou předmětem následujících dvou kapitol.

5.1. Legislativní úprava

Hlavním úkolem české legislativy v oblasti ropné bezpečnosti je zajištění odpovídajícího právního rámce pro adekvátní a dostatečně pružné reakce na eventuální nouzové situace, které mohou v případě ropného zásobení nastat. Nastavení legislativy rovněž zohledňuje členství ČR v EU a také další závazky, které plynou z našeho členství v dalších mezinárodních uskupeních (zejména IEA a OECD).

Širší legislativní rámec pro řešení krizových situací na území České republiky tvoří zejména **Zákon č. 240/2000 Sb.**, o krizovém řízení a změně některých zákonů a **Zákon č. 241/2000 Sb.**, o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů (tzv. krizové zákony).

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy v § 2 zřídil mimo jiné činnost Správy státních hmotných rezerv (SSHR), jejíž konkrétní působnost dále upravuje **Zákon č. 97/1993 Sb.**, o působnosti Správy státních hmotných rezerv.

SSHR funguje jako ústřední orgán státní správy v „*oblastech hospodářských opatření pro krizové stavy a státních hmotných rezerv*“. Sídlo SSHR je v Praze a v čele orgánu stojí vládou jmenovaný předseda.⁷⁴ Od r. 2014 tuto funkci zastává Ing. Pavel Švagr, CSc.⁷⁵ SSHR dle ustanovení zákona „*zabezpečuje financování hospodářských opatření pro krizové stavy, a dále financování, obměnu, záměnu, půjčku, uvolnění, nájem,*

⁷⁴ § 1 Zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv.

⁷⁵ SSHR: Předseda SSHR [online]. Nedatováno [cit. 2. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.sshr.cz/onas/Stranky/predseda_sshr.aspx>.

*prodej, skladování, ochraňování a kontrolu státních hmotných rezerv a podle požadavků krizových plánů i jejich pořizování.*⁷⁶

Úkolem SSHR je mimo jiné vytváření a udržování dostatečných zásob ropy a ropných produktů v takovém složení a množství, jak požaduje **Zákon č. 189/1999 Sb.**, o nouzových zásobách ropy, o řešení stavu ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů, který byl vytvořen na základě požadavků **Směrnice Rady č. 2009/119/ES**.⁷⁷ Tento zákon mimo jiné definuje hlavní pojmy z oblasti ropné bezpečnosti, určuje způsoby tvorby, udržování a skladování nouzových ropných zásob. Dále se zabývá problematikou stavu ropné nouze, využívání nouzových zásob ropy a ropných produktů, a také omezování spotřeby ropy na území ČR.

Mezi důležité právní předpisy upravující konkrétní podobu ropné bezpečnosti patří **Vyhláška č. 165/2013 Sb.**, o druzích ropy a skladbě ropných produktů pro skladování v nouzových zásobách ropy, o výpočtu nouzových zásob ropy, o skladovacích zařízeních a o vykazování nouzových zásob ropy. Tato vyhláška představuje rozpracování **Směrnice Rady 2009/119/ES**, která ukládá členským státům EU povinnost tvorby a udržování minimálních zásob ropy a ropných produktů.

Dalším právním předpisem je **Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1099/2008** o energetické statistice, které definuje druhy ropy a strukturu ropných produktů určených pro vytváření nouzových zásob ropy, dále stanovuje techniky výpočtu nouzových ropných zásob, způsoby vykazování ropných zásob a také vymezuje jednotlivá skladovací zařízení.⁷⁸

Ropná bezpečnost, zejména pak stav ropné nouze, jsou upraveny dvěma plánovacími dokumenty, jejichž zpracování je v kompetenci SSHR. **Plán opatření při ropné nouzi** je založen na Zákoně č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy a jeho cílem je nastavit konkrétní činnosti, postupy a organizační opatření prováděná prostřednictvím SSHR a dalších správních úřadů v ČR v případě závažných omezení ropných dodávek či stavech ropné nouze. Druhý plán, tj. **Typový plán pro řešení krizové situace - Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu**, je určen pro krajské

⁷⁶ § 1 *Zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv.*

⁷⁷ SSHR: *Hmotné rezervy* [online]. Nedatováno [cit. 12. 1. 2017]. Dostupné z <<http://1url.cz/7tG9I>>.

⁷⁸ SSHR. *Ropná bezpečnost* [online]. Nedatováno [cit. 12. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.sshr.cz/pro-verejnost/Stranky/ropna_bezpecnost.aspx>.

úřady a obce s rozšířenou působností a s jeho pomocí mají tyto správní úřady řešit nedostatek pohonných hmot.⁷⁹

⁷⁹ SSHR. *Ropná bezpečnost* [online]. Nedatováno [cit. 12. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.sshr.cz/pro-verejnost/Stranky/ropna_bezpecnost.aspx>.

5.2. Možnosti reakcí na krizové situace

SSHR je v rámci zákonem daného systému hospodářských opatření pro krizové stavy povinna mít připraveny prostředky a služby určené k bezprostřednímu využití ve prospěch obyvatel zasažených krizovým stavem. Účelem prostředků je zajistit bezprostřední přežití obyvatel, fungování integrovaného záchranného systému a činnost státní správy. Jednotlivé úkoly, které SSHR plní v oblasti řešení krizových situací, jsou obsahem Systému hospodářských opatření pro krizové stavy, jehož nedílnou součástí je tvorba a správa hmotných rezerv.⁸⁰

5.2.1. STÁTNÍ HMOTNÉ REZERVY

SSHR spravuje celou škálu státních hmotných rezerv, jejichž přehled zachycuje níže uvedená schéma:

Tabulka č. 3: Druhy státních hmotných rezerv

Státní hmotné rezervy			
Hmotné rezervy <ul style="list-style-type: none">• ropa a ropné produkty• zemědělské komodity• potravinářské komodity	Mobilizační rezervy	Pohotovostní zásoby	Zásoby pro humanitární pomoc

Zdroj: SSHR: *Systém hospodářských opatření pro krizové stavy* [online]. Nedatováno.

Státní hmotnou rezervou je chápán materiální zdroj, který je nezbytný pro řešení různých typů krizových situací a který není možné zajistit v soukromém sektoru – proto je jeho zajištěním pověřen stát. Mobilizační rezervy, pohotovostní zásoby a zásoby pro humanitární pomoc nesouvisí s tématem této práce. Hmotné rezervy představují soubor surovin, materiálů, polotovarů a výrobků, které slouží pro zajištění obranyschopnosti státu, řešení následků krizových situací a zajištění důležitých hospodářských zájmů státu. Jsou tvořeny s pomocí krizových plánů nejvyšších správních úřadů, a sice Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva zemědělství a Ministerstva obrany ČR. Systém

⁸⁰ SSHR: *Systém hospodářských opatření pro krizové stavy* [online]. Nedatováno [cit. 5. 1. 2017]. <http://www.sshr.cz/pro-verejnost/Stranky/system_hospodarskych_opatreni_pro_krizove_stavy.aspx>.

hospodářských opatření pro krizové stavy je úzce propojen se systémy státního krizového řízení, obrany a řešení mimořádných událostí na našem území.⁸¹

5.2.2. ROPNÁ NOUZE A JEJÍ ŘEŠENÍ

ČR je téměř ze sta procent závislá na dovozu zahraniční ropy a jakékoliv omezení dovozu má okamžitý dopad na fungování ekonomiky a celé společnosti. Proto je mimořádně důležité vytvářet strategické zásoby ropy a ropných produktů, které pomohou překlenout případné nouzové situace.

Činnost SSHR v oblasti tvorby, ochrany a využívání strategických ropných zásob a celková koncepce toho, jak má Česká republika reagovat na nouzové situace, je podpořena jednak tuzemskou legislativou a také nouzovými opatřeními Mezinárodní energetické agentury (IEA) a EU.⁸²

Jak bylo řečeno v kapitole věnující se legislativní úpravě státních hmotných rezerv, je Česká republika prostřednictvím SSHR povinna, dle Zákona č. 189/1999, Sb. o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů, tvořit a udržovat strategické nouzové zásoby ropy a ropných produktů. Jejich výše konkrétně odpovídá minimálně 90 dnům průměrného denního čistého dovozu referenčního roku.⁸³

Stav ropné nouze může nastat pouze po předchozím vyhlášení Vládou ČR na návrh předsedy SSHR. Manipulace se strategickými ropnými zásobami je rovněž podmíněna souhlasem Vlády ČR a má formu prodeje, půjčky či převodu příslušnosti k hospodaření.⁸⁴ Legislativně je stav ropné nouze popsán tímto způsobem: „stavem ropné nouze se rozumí nedostatek ropy a ropných produktů, který by měl za následek poruchy v zásobování na

⁸¹ SSHR: *Systém hospodářských opatření pro krizové stavy* [online]. Nedatováno [cit. 5. 1. 2017]. <http://www.sshr.cz/pro-verejnost/Stranky/system_hospodarskych_opatreni_pro_krizove_stavy.aspx>.

⁸² SSHR. *Ropná bezpečnost* [online]. Nedatováno [cit. 12. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.sshr.cz/pro-verejnost/Stranky/ropna_bezpecnost.aspx>.

⁸³ § 2, odst. 2 Zákona č. 189/1999, Sb. o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů.

⁸⁴ SSHR. *Ropná bezpečnost* [online]. Nedatováno [cit. 12. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.sshr.cz/pro-verejnost/Stranky/ropna_bezpecnost.aspx>.

*domácím trhu a nepříznivé následky z toho plynoucí by nebylo možné odstranit nebo jim zamezit bez přijetí opatření podle tohoto zákona.*⁸⁵

Konkrétní kroky související s vyhlášením stavu ropné nouze jsou namířeny k okamžitému poklesu tuzemské spotřeby ropy a ropných produktů a jsou Zákonem č. 189/1999 Sb. vymezeny takto:⁸⁶

- omezení maximální rychlosti jízdy motorových vozidel,
- omezení ve využití určitých druhů, kategorií a tříd motorových vozidel,
- omezení nebo úplný zákaz využívání motorových vozidel ve stanovené dny,
- omezení využívání drážních motorových vozidel, obchodní letecké dopravy a další letecké činnosti,
- omezení provozní doby čerpacích stanic a zákaz prodeje pohonných hmot do nádob,
- stanovení regulačních opatření pro čerpání zásob ropy a ropných produktů u klíčových dodavatelů,
- zavedení přidělového systému či omezení/zákaz vývozu ropy a ropných produktů.

Strategická koncepce ČR týkající se reakcí na nenadálé stavy je též zajišťována Národní organizací pro strategii řešení ropné nouze, tzv. NESO, která funguje jako poradní orgán SSHR. NESO má na starosti následující činnosti:⁸⁷

- koordinace nouzových opatření na území ČR, součinnost s tuzemským petrochemickým průmyslem a také s případnými nouzovými opatřeními ze strany IEA či EU;
- pokud existuje reálná hrozba nedostatku ropy, navrhuje NESO opatření související s omezením spotřeby ropy a ropných produktů, případně manipulaci s nouzovými ropnými zásobami;
- návrh na vyhlášení stavu ropné nouze, který má formu doporučení předsedovi SSHR a následně Vládě ČR;

⁸⁵ § 1a, odst. i) *Zákona č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů.*

⁸⁶ § 5 *Zákona č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů.*

⁸⁷ SSHR. *Ropná bezpečnost* [online]. Nedatováno [cit. 12. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.sshr.cz/pro-verejnost/Stranky/ropna_bepecnost.aspx>.

- systematické shromažďování relevantních dat a statistických údajů týkajících se exportu, importu, vlastní těžby a zpracování ropy a ropných produktů a dále zásob petrochemického průmyslu na území ČR. Tyto údaje jsou získávány ve spolupráci s Českým statistickým úřadem a Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR;

NESO má zhruba 30 členů a zasedá minimálně jedenkrát za rok. Je tvořena pracovní skupinou ústředních správních úřadů (tj. představitelé SSHR, Ministerstva průmyslu a obchodu, dopravy, vnitra, financí, zemědělství a obrany), České asociace petrolejářského průmyslu a obchodu (tj. představitelé Benziny, ČEPRO, České rafinérské, Shell, OMV, Slovnaft, Unipetrol a Mero) a pracovním sekretariátem.

5.2.3. ROPNÁ NOUZE PLYNOUCÍ Z MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Ropná nouze může nastat prakticky kdykoliv, a to působením mnoha faktorů, které země může ovlivnit, nebo je, co se týče jejich působení, prakticky bezmocná. Příkladem mohou být např. **živelné pohromy** (nebo v současné době aktuální teroristické útoky), které by mohly mít destruktivní vliv na ropnou infrastrukturu (požáry rafinerií, útoky na sítě ropovodů či zásobníky ropy, povodně, které vyžadují vyčerpání části ropných rezerv, atd.). V řešení tohoto typu problému by v případě ČR byla rozhodující součinnost s ostatními evropskými zeměmi a mezinárodními uskupeními (IEA, NATO, EU, atd.), nicméně v kapitole věnované ropné infrastruktuře bylo řečeno, že ropovodní síť je bedlivě monitorována armádou a zásobníky ropy jsou konstruovány tak, aby odolaly požáru či případným teroristickým útokům. V tomto ohledu se ČR snaží o maximální eliminaci tohoto rizika.

Druhou možností je nenadálé **kolísání cen** ropy na surovinových trzích, což má přímý vliv na energetickou bezpečnost země. Typickým příkladem mohou být ropné šoky v 70. letech, kdy došlo v důsledku válečného konfliktu mezi Egyptem, Sýrií a Izraelem k prudkému růstu cen ropy a arabské země tehdy ropu využily jako účinnou nátlakovou zbraň proti západním zemím. Ropná krize doprovázená až čtyřnásobným růstem cen ropy odhalila silnou surovinovou závislost některých vyspělých zemí, např. Německa či Japonska, na arabské ropě a přispěla k hlubokým hospodářským recesím.⁸⁸ Výsledkem

⁸⁸ VOLEK, S.: *Ropná krize v r. 1973*. Peníze.cz [online]. 8. 11. 2002 [cit. 14. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.penize.cz/nezamestnanost/15178-ropna-krize-v-roce-1973>>.

toho byly snahy evropských zemí o důslednou diverzifikaci, tvorbu nouzových zásob, intenzivnější využívání vlastních nalezišť a hledání alternativních energetických zdrojů, např. jaderné energie.

Třetí možností ohrožení ropné bezpečnosti představují vyhrocené **mezinárodní vztahy**, čímž se dostáváme k propojení s kapitolou věnovanou Ruské federaci. Právě vliv Ruska v minulosti měl a rovněž do budoucna představuje možné ohrožení české (evropské) ropné (energetické) bezpečnosti. V teoretické části věnované definici energetické bezpečnosti bylo mimo jiné řečeno, že úroveň energetické bezpečnosti té které země velkou měrou závisí na dostatečné diverzifikaci zdrojů a dodavatelských cest, které pomohou řešit a překlenout případný výpadek v dodávkách strategických surovin. Ropná bezpečnost byla v historii ČR ohrožena dvěma významnými událostmi, které souvisely právě s omezením dodávek ropy. I když se nejednalo přímo o stavy ropné nouze tak, jak je definováno příslušným zákonem, šlo o určitou formu otestování funkčnosti a adekvátnosti v tvorbě a manipulaci se strategickými rezervami ropy a ropných produktů.

V prvním případě šlo o důsledek napjatých politicko-obchodních vztahů ve východní Evropě v r. 2008, které pramenily zejména z rusko-ukrajinských sporů táhnoucích se již od rozpadu bývalého SSSR. Ten totiž znamenal narušení dosud relativně fungujícího celku v oblasti energetiky, což dodnes negativně ovlivňuje i ostatní evropské země včetně ČR z toho důvodu, že Ukrajina plní roli tranzitní země v přepravě ropy a zemního plynu. Přes území Ukrajiny proudilo do Evropy zhruba 80 % ruské ropy. Spory Ruska a Ukrajiny byly navíc v průběhu 90. let umocněny tím, že Ukrajina přestala plnit své platební závazky vůči Rusku.⁸⁹ Krize naplno vypukla v letech 2004-2006 a následně i v r. 2008, kdy došlo k zastavení dodávek ruského plynu do Ukrajiny, tím pádem i do zbytku Evropy, čímž si Rusko chtělo zajistit jednak splacení ukrajinských dluhů, ale také upozornit na svou roli surovinové velmoci. Většina evropských zemí závislých na ruském plynu se v té době ocitla ve vážných problémech a žhavým tématem politických diskusí se stala právě diverzifikace dodavatelů.⁹⁰

⁸⁹ LITERA, B. a kol.: *Ruské produktovody a střední Evropa*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 241 s. ISBN 80-86432-47-5, s. 32.

⁹⁰ Dále dle TICHÝ, L.: *Dvě kola rusko-ukrajinské plynové krize 2009*. Euroskop.cz [online]. 16. 3. 2009 [cit. 13. 1. 2017]. Dostupné z <<https://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plynovе-krize-2009/>>.

ČR se v důsledku této krize ve stejném období potýkalo s několika krátkodobými výpadky v dodávkách ruské ropy prostřednictvím ropovodu Družba, které nastaly bez bližšího vysvětlení ze strany Ruska. Všechny tyto výpadky dokázala ČR pokrýt ze svých strategických zásob.⁹¹ Společnost Unipetrol v r. 2008 v důsledku výpadků v dodávkách požádala SSHR o pomoc, která měla formu swapové dohody, tedy výměny potřebného množství ropy mezi Centrálním tankovištěm ropy v Nelahozevsi a Unipetrole. O podobnou výpomoc tehdy požádala i společnost Shell a vyvstalo riziko poklesu českých ropných zásob na méně než 90 dnů, k čemuž nakonec nedošlo díky znovuoobnovení ruských dodávek.⁹² Nutno ovšem podotknout, že výpadky trvaly velmi krátkou dobu a strategických zásob ropy se nedotkly tolik, jako tomu bylo v případě ruského zemního plynu. Tehdy přerušení dodávek trvalo několik týdnů a to podnítilo tvorbu nových obchodních cest mimo území Ukrajiny, konkrétně severní větví podél Baltského moře a také jižní větví přes Itálii a Rakousko.⁹³

Spolehlivost v dodávkách ropy je úzce provázána s aktuálním politickým vývojem, kterému v současnosti příliš nenahrává např. ruská anexe ukrajinského Krymu či politická nestabilita Běloruska, přičemž přes oba dva státy vede ropovod Družba a v běloruském Mozyru se Družba větví na severní a jižní větev.⁹⁴ Jakýkoliv větší konflikt Ruska s těmito státy by tak mohl mít za následek bezprostřední ohrožení energetické bezpečnosti evropských zemí. Ruská federace má sice ekonomický zájem na uspokojování obchodních kontraktů s Evropou, nicméně praxe ukázala, že jakýkoliv odpor nemá Rusko problém řešit pomocí restrikcí v dodávkách. Jak již bylo řečeno, Evropě navíc situaci komplikuje i fakt, že do budoucna může významného konkurenta v čerpání ruských primárních surovin představovat Čína.

Pokud by ke stavu ropné nouze přeci jen došlo, má ČR teoreticky možnost využívat pouze jedné ropovodní větve, ať už Družby, nebo IKL. Nutno říci, že výpadek IKL by pro české rafinerie znamenal daleko větší problémy, protože např. Kralupy nad Vltavou

⁹¹ ČT24: *Rusko hrozí Evropě, že přeruší dodávky ropy, dohoda se ale blíží* [online] 28. 12. 2009 [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.ct24.cz/ekonomika/76496-rusko-hrozi-evrope-zeprerusi-dodavky-ropy-dohoda-se-ale-blizi>>.

⁹² ORLÍKOVÁ, J.: *Ekonomické aspekty ropné bezpečnosti v České republice* [online]. 2014 [cit. 16. 1. 2017]. Masarykova univerzita: Brno, 2014. Dostupné z <http://is.muni.cz/th/401202/esf_m/>, s. 63-64.

⁹³ NOWAK, O.; HNILICA, J.: *Rafinérský průmysl v České republice a energetická bezpečnost v oblasti dodávek ropy*. In *Ekonomika a management* 3/2010 [online]. VŠE: Praha, 2010 [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné z <<https://www.vse.cz/eam/103>>, s. 8.

⁹⁴ HRUBÝ, Z. a kol.: *Energetická bezpečnost České republiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2974-2, s. 34.

nemohou dostatečně zpracovávat vysoce sirnou ruskou ropu. Výpadek Družby by také úplně znemožnil provoz pardubické rafinerie Paramo, i když ta produkuje méně významné rafinerské produkty – asfalty, mazací oleje, atd.⁹⁵

Jednou z cest, jak chce ČR posílit úroveň ropné bezpečnosti, je vybudování nových skladovacích prostor. Ty mají ze současných 1,3 mil. m³ ropy, které odpovídají zákonem požadované 90denní zásobě, narůst na 120denní zásobu.⁹⁶ Tyto strategické zásoby mají odpovídat povinností plynoucím z mezinárodních závazků vůči IEA a EU a mají mít charakter tzv. povinných zásob, které mají řešit zejména potíže v zásobení trhu pohonnými hmotami. Povinné zásoby mají tvořit fyzické a právnické osoby (tzv. povinné osoby), které uvádí ropné produkty na území ČR do daňového oběhu. Tvorbu a udržování povinných ropných zásob má mít pod dohledem státní nezisková organizace, a sice Státní fond povinných zásob ropy a ropných produktů.⁹⁷

Pokud máme učinit dílčí závěr, je důležitým faktorem pro zajištění ropné bezpečnosti ČR (potažmo celé Evropy) udržení dobrých vztahů s Ruskem. Politika Ruska byla ze strany většiny evropských zemí dlouhodobě kritizována a uzavření tranzitních ropovodů a plynovodů přes území Ukrajiny způsobily obrovské potíže zejména v zásobení zemním plynem, následně i ropou. Ropnou bezpečnost má ČR poměrně dobře zajištěnou tím, že má možnost čerpat ropu prostřednictvím alternativní ropovodní větve IKL z mimoevropských zemí – jde tedy o diverzifikaci jak dodavatelskou, tak infrastrukturní. Nicméně pokud by k uzavření Družby přeci jen došlo, je otázkou, na jak dlouho by kapacita IKL, případně nouzové zásoby ropy, ČR stačily. Je totiž třeba počítat s tím, že by prostřednictvím IKL ropu ve zvýšené míře odčerpávaly i ostatní napojené státy.

Jak již bylo řečeno, částečnou strategickou výhodou má ČR v tom, že má díky vlastnickému podílu na ropovodu IKL možnost rezervací ropných dodávek a dle Státní energetické koncepce má možnost využívat relativně vysokou kapacitu ropných zásobníků, tedy strategických nouzových zásob ropy a ropných produktů, u nichž je nutné bedlivě

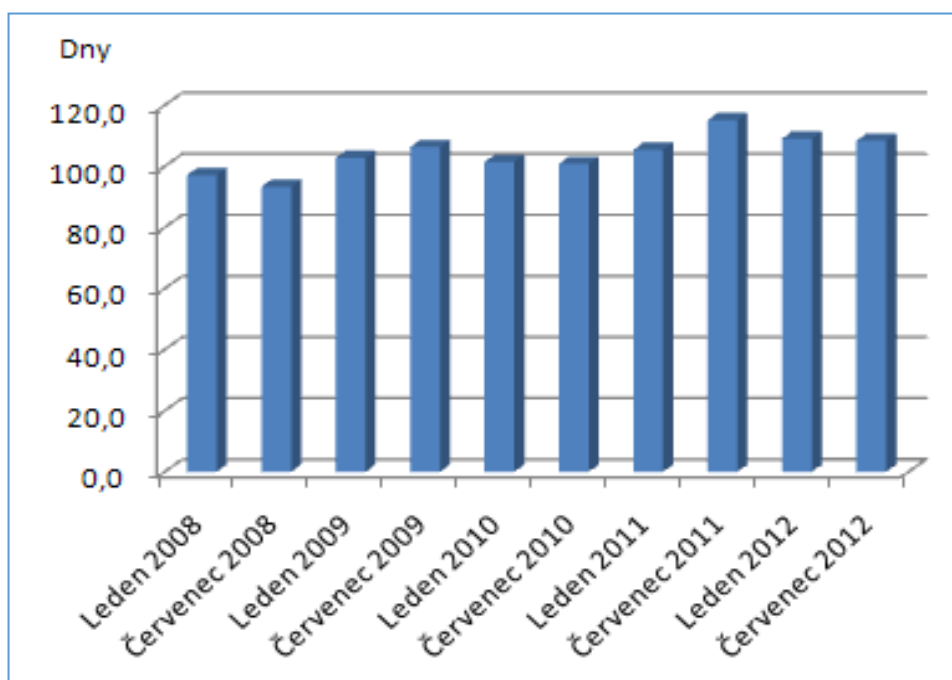
⁹⁵ NOWAK, O.; HNILICA, J.: *Rafinérský průmysl v České republice a energetická bezpečnost v oblasti dodávek ropy*. In *Ekonomika a management* 3/2010 [online]. VŠE: Praha, 2010 [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné z <<https://www.vse.cz/eam/103>>, s. 7.

⁹⁶ MERO ČR: *Ropovod IKL dopravil do ČR už 50 000 000 tun ropy* [online]. 18. 4. 2016 [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.mero.cz/novinky-archiv-novinek/>>.

⁹⁷ NOWAK, O.; HNILICA, J.: *Rafinérský průmysl v České republice a energetická bezpečnost v oblasti dodávek ropy*. In *Ekonomika a management* 3/2010 [online]. VŠE: Praha, 2010 [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné z <<https://www.vse.cz/eam/103>>, s. 9.

sledovat a udržovat zákonem stanovený 90denní limit. To se v případě ČR daří dobře, podíváme-li se na údaje Evropské komise shrnuté v níže uvedeném grafu. Úroveň ropných nouzových zásob ve sledovaném období dlouhodobě překračuje zákonný limit s tím, že v červenci 2011 se již blížila kýžené 120denní hranici.

Graf č. 7: Objem nouzových zásob ropy v ČR v letech 2008 - 2012

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů European Commission: *EU oil stocks* [online]. 21. 1. 2017.

Druhou hrozbu pro ropnou bezpečnost ČR může do budoucna představovat postupné dočerpávání ruské volžsko-uralské oblasti, která zásobuje ropovod Družba a představuje tak hlavní zdroj ropy pro evropské země. Rusko se navíc díky novým kontraktům stále více orientuje na východní obchodní partnery (Čínu), takže je otázkou, jak dlouho bude Rusko schopno naplňovat všechny své obchodní závazky. ČR by tak měla svou pozornost zaměřit nejen na dostatečnou diverzifikaci, ale také na efektivnější využití zdrojů, technologické změny a úsporné programy. Tyto kroky ČR zahrnuje do svých bezpečnostních strategií, konkrétně v letech 2011 a 2015.

6. Dotazníkové šetření mezi veřejnostmi o ropné bezpečnosti

Pro doplnění práce je přidán krátký dotazníkový průzkum mezi laickou veřejností obecně na téma ropné bezpečnosti a ropné závislosti České republiky na Ruské federaci. Pro tento doplňující průzkum byla stanovena následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: *„Laická veřejnost nemá přehled o ropné bezpečnosti České republiky“*

Hypotéza č. 2: *„Laická veřejnost se nezajímá o informace o ropné bezpečnosti České republiky.“*

6.1. Metodika

K ověření dané hypotézy byla použita metoda dotazování, konkrétně forma dotazníku. Tato metoda nám umožňuje v krátkém časovém období získat informace od poměrně velkého počtu respondentů. V dotazníku (Příloha A) bylo položeno 9 krátkých a srozumitelných otázek. Výzkumným vzorkem zde bylo 50 náhodně zvolených občanů České republiky, kteří byli osloveni pomocí internetového portálu www.vyplnto.cz.

6.2. Výsledky

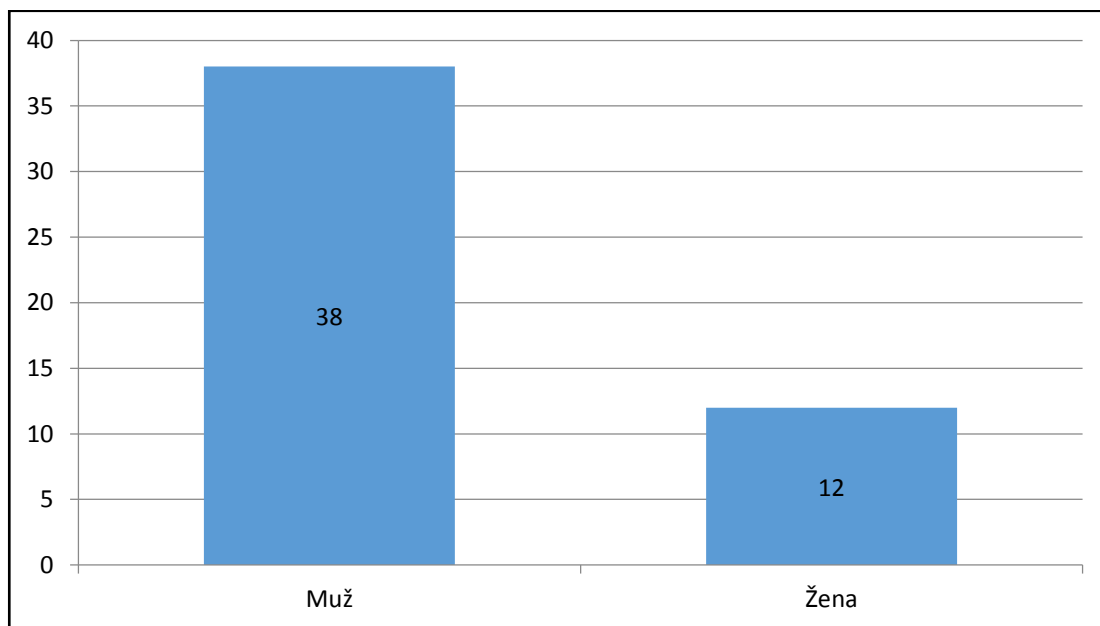
K vypracování výsledků bylo použito 50 dotazníků, kdy odpovídalo 38 mužů a 12 žen.

Tabulka č. 4: „Pohlaví?“

Odpověď	Muž	Žena
Počet respondentů	38	12
Procenta	76%	24%

Zdroj: Vlastní průzkum

Graf č. 8: Struktura korespondentů dle pohlaví

Zdroj: Vlastní průzkum

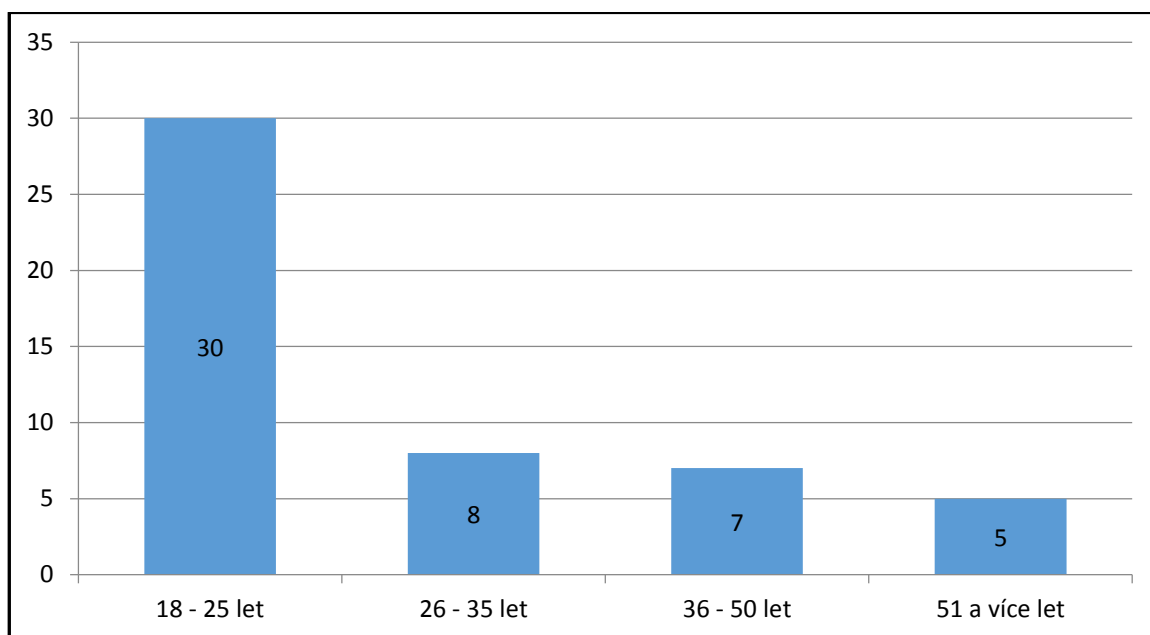
Další otázkou je zjišťováno procentuální zastoupení jednotlivých věkových korespondentů, kdy bylo zjištěno 30 korespondentů v kategorii 18 - 25 let, 8 respondentů v kategorii 26 – 35 let, 7 respondentů 36 – 50 let a 5 respondentů nad 51 let.

Tabulka č. 5: „Věk?“

Odpověď	18 – 25 let	26 – 35 let	36 – 50 let	51 a více let
Počet respondentů	30	8	7	5
Procenta	60%	16%	14%	10%

Zdroj: Vlastní průzkum

Graf č. 9: Věk respondentů

Zdroj: Vlastní průzkum

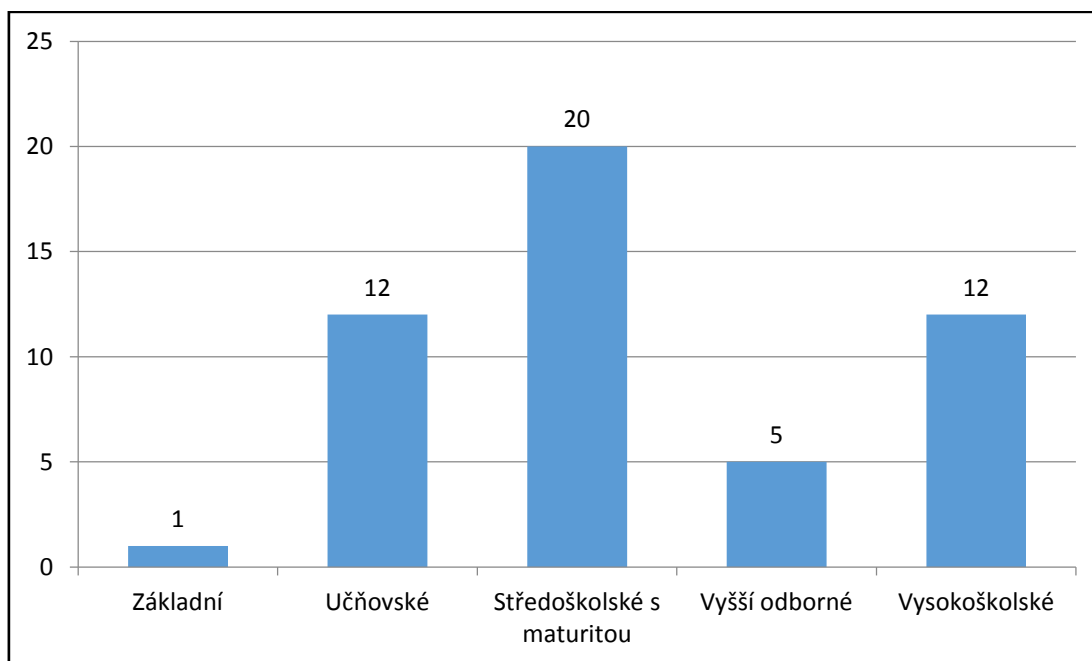
Další položenou otázkou byl dotaz na nejvyšší dosažené vzdělání účastníků průzkumu. Bylo zjištěno, že 1 účastník dosáhl základního vzdělání, 12 účastníků má učňovské vzdělání, 20 účastníků středoškolské s maturitou, 5 vyšší odborné a 12 účastníků dosáhlo vysokoškolského vzdělání.

Tabulka č. 6: „Nejvyšší dosažené vzdělání?“

Odpověď	Základní	Učňovské	Středoškolské s maturitou	Vyšší odborné	Vysokoškolské
Počet respondentů	1	12	20	5	12
Procenta	2%	24%	40%	10%	24%

Zdroj: Vlastní průzkum

Graf č. 10: Struktura korespondentů dle dosaženého vzdělání

Zdroj: Vlastní průzkum

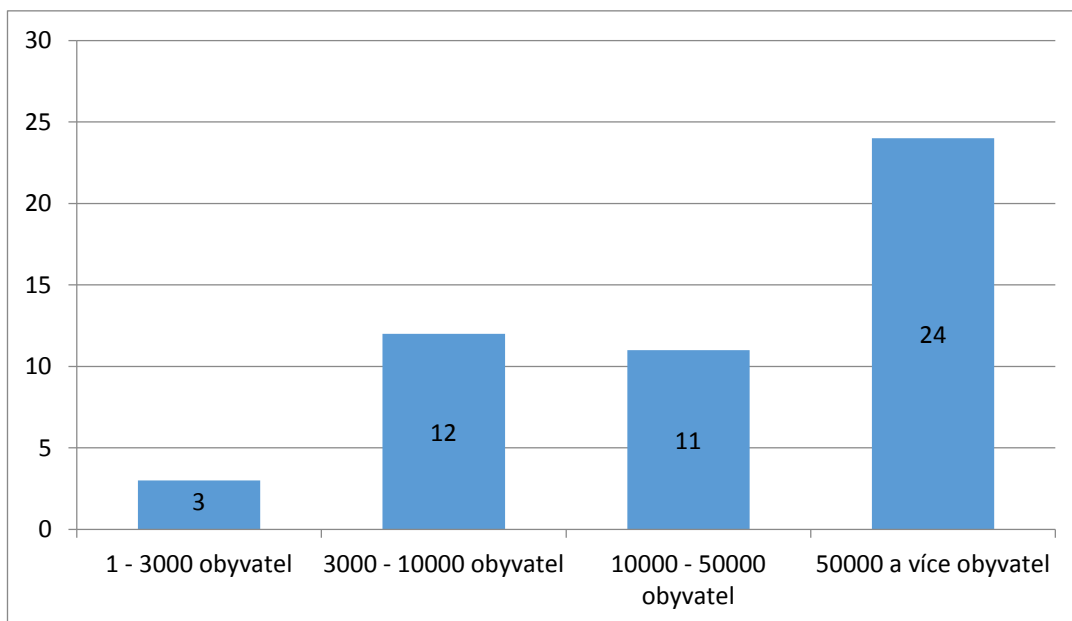
Čtvrtá otázka směřovala na počet obyvatel v místě bydliště respondentů, kdy 8 respondentů žilo v obci 1 – 3000 obyvateli, 12 respondentů v obci s 3000 – 10000 obyvateli, 11 respondentů v obci s 10000 – 50000 a 19 respondentů žilo ve městech s více než 50000 obyvateli.

Tabulka č. 7: „Místo bydliště?“

Odpověď	1-3000 obyvatel	3000-10000 obyvatel	10000-50000 obyvatel	50000 a více obyvatel
Počet respondentů	8	12	11	19
Procenta	6%	24%	22%	48%

Zdroj: Vlastní průzkum

Graf č. 11: Struktura korespondentů dle místa bydliště

Zdroj: Vlastní průzkum

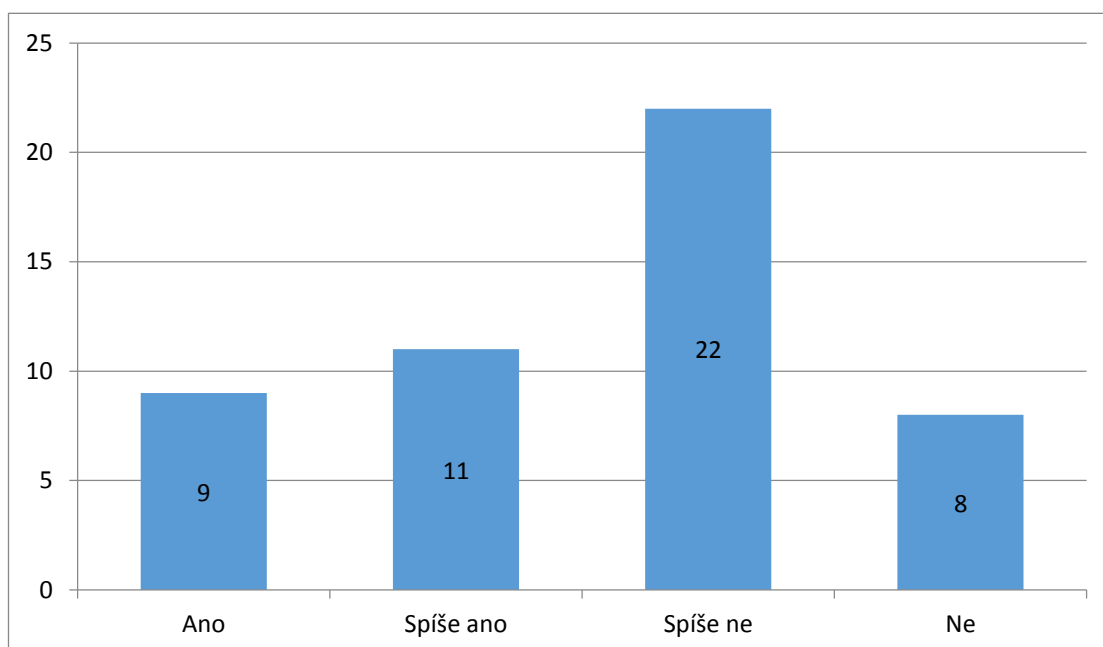
Pátá otázka dotazníku již směřovala na samotné porozumění termínu ropné bezpečnosti. Na otázku „Víte co znamená pojem ropná bezpečnost?“ odpovědělo 9 respondentů „Ano“, 11 respondentů „Spíše ano“, 22 respondentů „Spíše ne“ a 8 respondentů uvedlo odpověď „Ne“

Tabulka č. 8: „Víte co znamená pojem ropná bezpečnost?“

Odpověď	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
Počet odpovědí	9	11	22	8
Procenta	18%	22%	44%	16%

Zdroj: Vlastní průzkum

Graf č. 12: „Víte co znamená pojem ropná bezpečnost?“

Zdroj: Vlastní průzkum

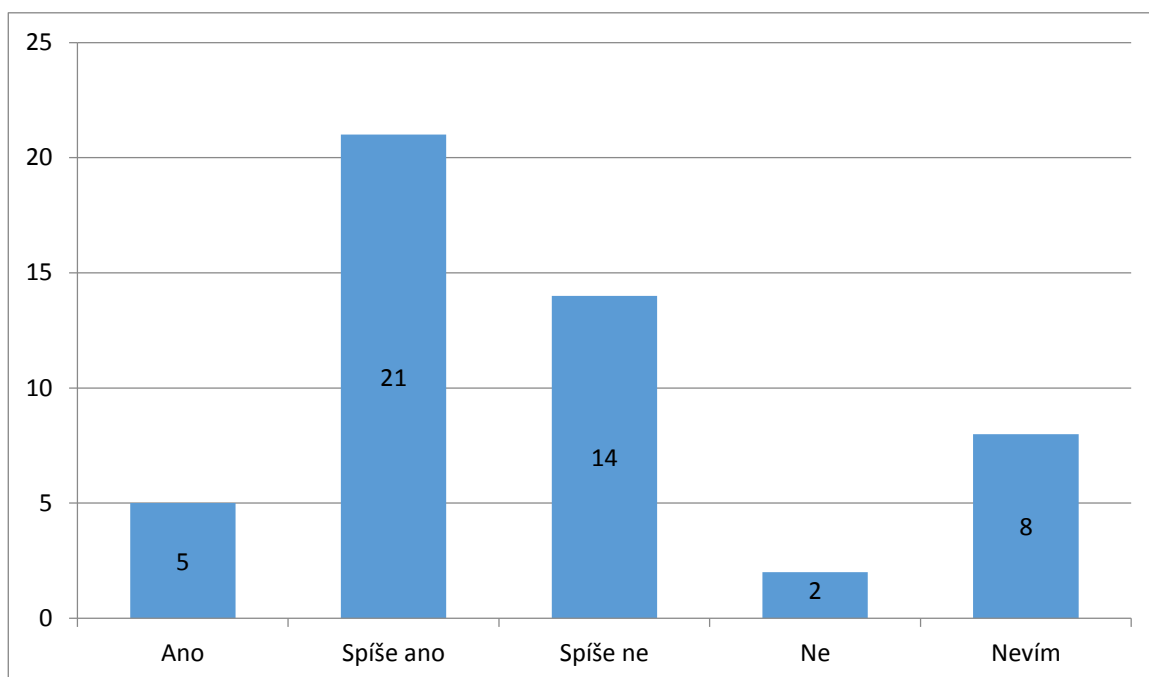
Na této otázce se projevuje neznalost pojmu mezi ženami (5 respondentek uvádí odpověď „Ne“) a mezi skupinou respondentů s nižším vzděláním, 9 respondentů s učňovským vzděláním uvádí odpověď „Spíše ne“. Naopak vliv faktorů věku a místa bydliště v odpovědích zaznamenán nebyl.

V následující otázce byli respondenti dotazováni na znalost stavu nouzových zásob ropy České republiky. Na otázku 10 % (5) respondentů odpovědělo „Ano“, 42 % (21) „Spíše ano“, 28 % (14) respondentů „Spíše ne“, 4 % (2) respondenti udali odpověď „Ne“ a 16 % (8) respondentů neumělo vyjádřit svůj názor.

Tabulka č. 9: „Myslíte si, že má česká republika dostatečné nouzové zásoby ropy?“

Odpověď	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
Počet respondentů	5	21	14	2	8
Procenta	10%	42%	28%	4%	16%

Graf č. 13: „Myslíte si, že má Česká republika dostatečné nouzové zásoby ropy?“

Zdroj: Vlastní průzkum

Skupina volící odpověď „Nevím“ se zde shoduje se skupinou respondentů, kteří neznají pojem ropná bezpečnost. Dále lze říci, že skupina respondentů považující nouzové zásoby ropy za nedostatečné, jsou dle průzkumu opět převážně lidé s nižším vzděláním či starší věkové skupiny. Lze soudit, že tato nedůvěra může být dána

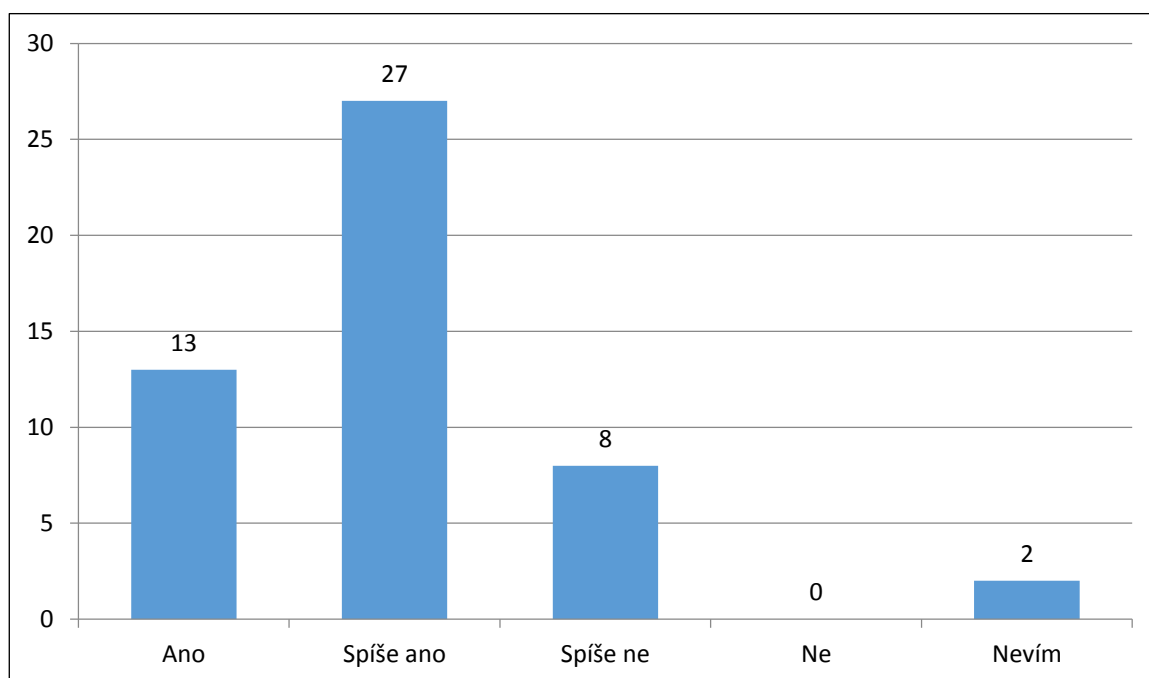
nedávnými skandály se skladováním ropy v Německu, či celkovou lehkou nedůvěrou ve státní aparát u těchto skupin lidí. Naopak respondenti s dosaženým vysokoškolským vzděláním (11 respondentů) uvedli odpověď „Ano“, z čehož se dá vyvodit závěr, že vzdělaní lidé více sledují dění kolem státní správy a vědí, že Česká republika v tomto ohledu nadstandardně plní své cíle a závazky.

V sedmé otázce jsou respondenti tázáni na ropnou závislost České republiky na Ruské federaci. Zde respondenti ve 26 % (13) případů uvedli „Ano“, 54 % (27) respondentů uvedlo „Spíše ano“, 16 % (8) respondentů uvedlo odpověď „Spíše ne“. Na otázku nedokázala odpovědět 4 % (2) respondentů a zápornou odpověď „Ne“ nevolil nikdo z dotazovaných.

Tabulka č. 10: „Myslíte si, že je Česká republika ropou závislá na Ruské federaci?“

Odpověď	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
Počet respondentů	13	27	8	0	2
Procenta	26%	54%	16%	0%	4%

Graf č. 14: „Myslíte si, že je Česká republika ropou závislá na Ruské federaci?“

Zdroj: Vlastní průzkum

Odpovědi „Spíše ne“ a „Nevím“ vyšli bezesbytku z nejmladší věkové skupiny a mohou být interpretovány jako nezáměr části mladých lidí o mezinárodně-politickou situaci. Dovoz ropy a plynu z Ruské federace (či SSSR) je v České republice dlouhodobou záležitostí s prakticky 50 letou tradicí, proto není překvapením, že většina obyvatel považuje Ruskou federaci za hlavního garanta dodávek ropy pro potřeby České republiky.

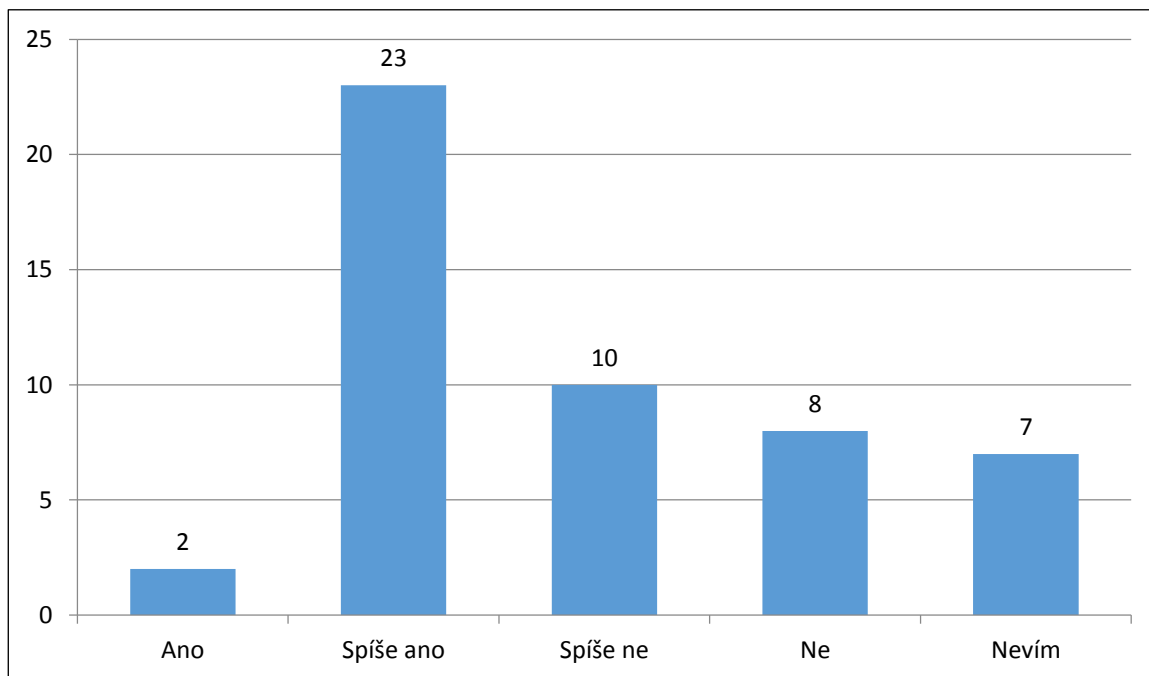
Otázka číslo osm se snaží zjistit, zda korespondenti vědí o alternativních trasách dovozu ropy do České republiky. Na otázku „Myslíte si, že má Česká republika i jiné možnosti dovozu ropy než z Ruské federace?“ odpověděla 4 % (2) respondentů „Ano“, 46 % (23) respondentů „Spíše ano“, 20 % (10) respondentů uvedlo „Spíše ne“ a 16 % (8) respondentů uvedlo „Ne“. Na otázku nedokázalo odpovědět 14 % (7) tázaných.

Tabulka č. 11: „Myslíte si, že má Česká republika i jiné možnosti dovozu ropy než z Ruské federace?“

Odpověď	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
Počet respondentů	2	23	10	8	7
Procenta	4%	46%	20%	16%	14%

Zdroj: Vlastní průzkum

Graf č. 15: „Myslíte si, že má Česká republika i jiné možnosti dovozu ropy než z Ruské federace?“

Zdroj: Vlastní průzkum

Plná polovina dotazovaných správně předpokládá, že ČR má možnost dovážet ropu a ropné produkty i z jiných zdrojů, opět lze obecně říci, že tyto odpovědi volili spíše skupiny s vyšším vzděláním. Mezi odpověďmi „Spíše ne“ však můžeme najít i korespondenty s vysokoškolským titulem (3), stejně tak je i vysoký počet lidí s vyšším odborným (2) a středoškolským (3) mezi skupinou odpovědí „Nevím“, lze tedy soudit, že o možnostech dodávek ropy ropovodem IKL není dostatečně informována ani vzdělanější část obyvatelstva.

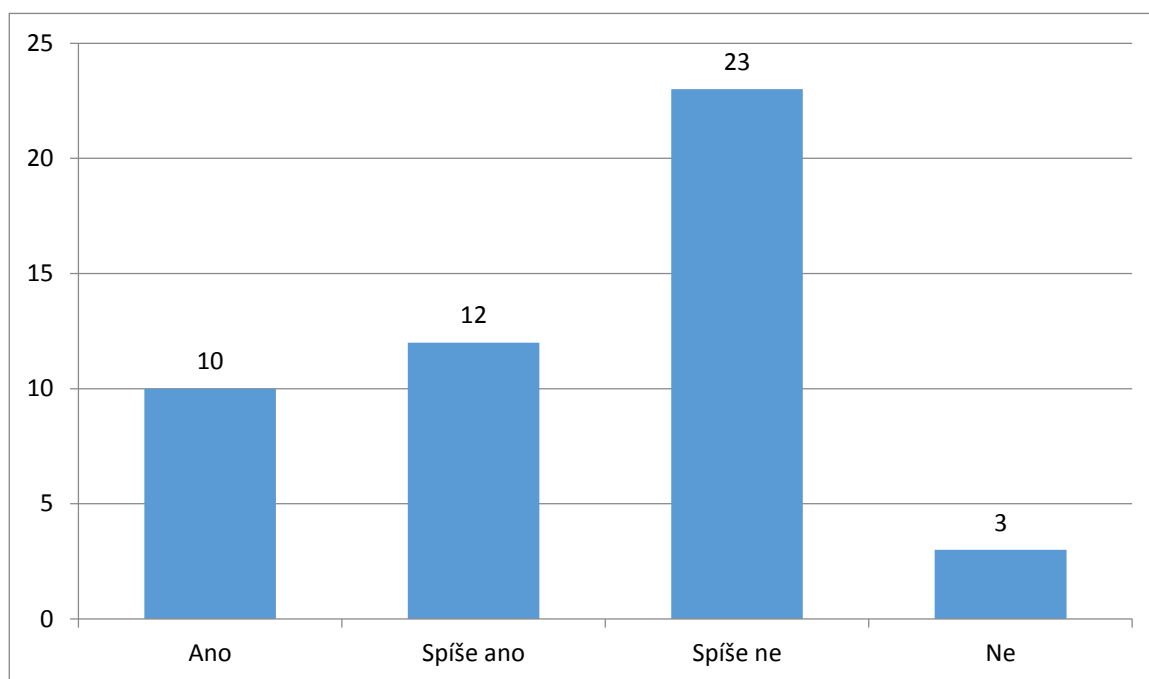
Poslední otázka dotazníku se týká obav veřejnosti z možných výpadků dodávek ropy ze strany Ruska. Na otázku „Bojíte se možného omezení dodávek ropy ze strany Ruské federace?“ odpovědělo 21 % (10) dotazovaných „Ano“, 25 % (12) dotazovaných „Spíše ano“, 48 % (23) dotazovaných uvedlo „Spíše ne“ a pouze 6 % (3) dotazovaných uvedlo jednoznačnou odpověď „Ne“.

Tabulka č. 12: „Bojíte se možného omezení dodávek ropy ze strany Ruské federace?“

Odpověď	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
Počet respondentů	10	12	23	3
Procenta	21%	25%	48%	6%

Zdroj: Vlastní průzkum

Graf č. 16: „Bojíte se možného omezení dodávek ropy ze strany Ruské federace?“

Zdroj: Vlastní průzkum

Z průzkumu vyplývá, že společnost je v otázce důvěry v dobré obchodní vztahy s Ruskou federací prakticky rozdělena, ale jen 6 % korespondentů nemá žádné obavy

z možných výpadků ruských dodávek. Obecně lze z průzkumu vyčíst nedůvěru v Rusko spíš mezi mladší věkovou kategorií a mezi korespondenty z větších měst.

6.3. Zhodnocení

Provedený průzkum měl za cíl získat stručnou představu o informovanosti české laické veřejnosti o problematice ropné bezpečnosti a potvrdit či vyvrátit danou hypotézu. Na základě průzkumu mezi malým vzorkem populace byla hypotéza potvrzena, kdy již na otázku znalosti pojmu „ropná bezpečnost“ více než polovina dotazovaných přiznala svou neznalost. Dále v otázce na stav nouzových ropných zásob skoro polovina dotazovaných uvádí zápornou odpověď či nedokáže odpovědět vůbec. U prvních dvou otázek se rozhodujícími faktory staly hlavně věková skupina korespondentů a jejich nejvyšší dosažené vzdělání. V otázce týkající se ropné závislosti na Rusku naprostá většina dotazovaných připouští vyšší či nižší míru závislosti, opět hlavně vzdělanější část korespondentů připouští spíše nižší míru závislosti. V otázce týkající se alternativních možností dovozu ropy lze opět vyčíst neznalost poloviny respondentů, zvláště mezi mladšími věkovými skupinami. Celkově se tedy na výsledcích průzkumu projeví hlavně faktory pohlaví, kde ženy neměly prakticky žádné povědomí o problematice, dále věku, kde nejmladší věková skupina nejspíš nemá žádné zkušenosti ani informace z oblasti ropného průmyslu, a otázka vzdělání, kdy lidé s vyšším dosaženým vzděláním mají mnohem větší všeobecný přehled, tudíž mají i obecný přehled o ropném průmyslu. Naopak faktor místa bydliště se v průzkumu prakticky vůbec neprojevil, vyjma poslední otázky, kdy se ukázalo, že lidé z větších měst obecně méně důvěřují Ruské federaci. Ve výsledku se tedy potvrdila Hypotéza č. 1 „*Laická veřejnost nemá přehled o ropné bezpečnosti České republiky*“, když více než polovina respondentů přiznává neznalost pojmu ropná bezpečnost. Hypotézu č. 2 „*Laická veřejnost se nezajímá o problematiku ropné bezpečnosti České republiky*“ potvrzují odpovědi respondentů na otázky alternativního dovozu ropy, kdy více než polovina respondentů neví o žádné takové možnosti, a na stav nouzových zásob ropy, kdy více než polovina respondentů nedokázala odpovědět nebo se přiklání k záporné odpovědi.

Česká republika by tedy měla zapracovat na informovanosti veřejnosti v oblasti ropné bezpečnosti. Cestou k nápravě by mohla být efektivnější propagace tématu ropné bezpečnosti, například věnování většího prostoru tématu v médiích nebo na půdě Parlamentu České republiky. Průzkum byl pouze informativního a velmi povrchního rázu, neměl za cíl provést důkladnou sociální analýzu společnosti, která by byla jistě zajímavá, ale zdaleka přesahuje rozsah této práce. Takový průzkum by však mohl být proveden ze strany státní správy.

Závěr

Cílem práce bylo zhodnocení fungování ropné bezpečnosti na území České republiky a také analýza legislativní, institucionální a provozní připravenosti země na případné výpadky či omezené dodávky ropy od zahraničních dodavatelů. ČR vykazuje silnou, téměř stoprocentní dovozní závislost na primárních surovinách, ropu nevyjímaje a svou spotřebu ropy není schopna pokrýt z vlastních surovinových zdrojů. Nejvíce ropy do ČR proudí z východních zemí, konkrétně z Ruska, dále pak z Kazachstánu a Ázerbajdžánu. Ropa je do ČR přiváděna prostřednictvím dvou nezávislých ropovodních větví, a sice východní Družby a jižní IKL, která k nám vede ropu z jižních mimoevropských zemí. Ropa je následně zpracovávána v několika rafineriích a petrochemických společnostech, kde jsou produkovány ropné produkty pro následné využití v různých odvětvích národního hospodářství.

Rámec energetické (ropné) bezpečnosti v ČR je tvořen dvěma nejvýznamnějšími dokumenty – Státní energetickou koncepcí a Bezpečnostní strategií, které dohromady tvoří jednotný postup pro diverzifikaci energetických zdrojů, dodavatelů surovin a také pro tvorbu adekvátních nouzových zásob ropy a ropných produktů, jejichž správou je pověřena Správa státních hmotných rezerv ČR.

Vzhledem k intenzivní globalizaci, vyhrocené konkurenci na surovinových trzích a také k postupnému vyčerpávání světových ropných nalezišť se budoucí hrozby

ovlivňující ropnou bezpečnost týkají zejména mezinárodní obchodně-politické komunikace. ČR se v souvislosti s obchodním partnerstvím s Ruskou federací v minulosti musela vypořádat s omezením v dodávkách ropy (a zemního plynu), což podnítilo snahy o intenzivnější tvorbu strategických nouzových ropných zásob a diverzifikaci dopravních cest.

ČR si svou silnou dovozní závislost na Rusku částečně vyřešila napojením na ropovod IKL, tím pádem může čerpat ropu i od alternativních dodavatelů. Vzhledem ke svému členství v mezinárodních organizacích (IEA a EU) se rovněž zavázala vytvářet ropné rezervy v takové výši, aby pokryly 90 denní spotřebu, což se ČR dlouhodobě daří. Snahou země je navýšit si tyto rezervy až na 120denní úroveň, což by znamenalo významné posílení ropné bezpečnosti. Tyto dva objektivní důvody hovoří ve prospěch úrovně ropné bezpečnosti u nás. Na druhou stranu pozice a strategie Ruska je nevyzpytatelná, a pokud by z jakýchkoliv důvodů tato supervelmoc přikročila k dlouhodobějším restriktivním opatřením v dodávkách ropy, nebyla by ČR ani další evropské země závislé na ruské ropě v jednoduché situaci. Proto je z hlediska ropné (energetické) bezpečnosti klíčové efektivněji využívat primární zdroje, investovat do technologického rozvoje a alternativních zdrojů energie.

Seznam použité literatury

Monografie

- [1] BAHGAT, G.: *Energy security: an interdisciplinary approach*. Chichester, West Sussex: Wiley, 2011. ISBN 978-0-470-68904-2.
- [2] BLANK, S.: *Russo-Chinese Energy Relations: Politics in Command*. London: GMB Publishing, 2006. ISBN 1-905050-43-7.
- [3] BLAŽEK, J., RÁBL, V.: *Základy zpracování a využití ropy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2006. 254 s. ISBN 80-7080-619-2.
- [4] DANČÁK, B., ZÁVĚŠICKÝ, J.: *Energetická bezpečnost a zájmy České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Mezinárodní politologický ústav. 88 s. ISBN 978-80-210-4440-1.
- [5] HRUBÝ, Z. a kol.: *Energetická bezpečnost České republiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2974-2.
- [6] CHECCHI, A. et al.: *Long-Term Energy Security Risks for Europe: A Sector-Specific Approach*. CEPS working document No. 309/January 2009. 56 s. ISBN 978-92-9079-849-1.
- [7] KOŘDOUSKOVÁ, H.: *Čínská „plynová politika“ vůči Rusku a Turkmenistánu v letech 2001–2012*. Mezinárodní vztahy, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, roč. 48, č. 4, s. 46-66. ISSN 0323-1844.
- [8] LITERA, B. a kol.: *Ruské produktovody a střední Evropa*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 241 s. ISBN 80-86432-47-5.
- [9] PEROVIC, J. a kol.: *Introduction: Russian energypower, domestic and international dimensions*. Routledge: London, 2009. ISBN 9780415484381.
- [10] PROROK, V.: *Energetická bezpečnost - pojetí a přístupy*. In *Energetická bezpečnost - geopolitické souvislosti: Projekt nadace ČEZ*. Praha: VŠE, 2008, s. 9-20. ISBN 978-80-86946-91-7.
- [11] SOULEIMANOV, E. a kol.: *Energetická bezpečnost*. Plzeň: Aleš Čenek, 2011. 261 s. ISBN 978-80-7380-331-5.
- [12] CÍLEK, Václav. *Nejistý plamen: průvodce ropným světem*. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 978-80-7363-122-2.

Elektronické zdroje

- [1] ARBATOV, A. et al.: *Russian Hydrocarbons and World Markets* [online]. Russia in Global Affairs, No. 1, January - March 2006 [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z <http://eng.globalaffairs.ru/number/n_6193>.
- [2] British Petroleum: *Bacu-Tbilisi-Ceyhan Pipeline* [online]. 2016 [cit. 17. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.bp.com/en_az/caspian/operationsprojects/pipelines/BTC.html>.
- [3] British Petroleum: *BP Energy Outlook: Country and regional insights – China* [online]. 2016 [cit. 28. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/energy-outlook-2016/bp-energy-outlook-2016-country-insights-china.pdf>>.
- [4] Česko: *Energetická politika České republiky (vládní dokument)* [online]. 12. 1. 2000 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.eis.cz/dokumenty/153_5_0_12005-10-30_13-51-58.htm>.
- [13] Česko: *Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky ze dne 8. ledna 1969*. Sbírka zákonů: Česká republika, 1969. Dostupné např. z <<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=31338&nr=2~2F1969&rp=15#local-content>>.
- [14] Česko. *Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv ze dne 15. 3. 1993*. Sbírka zákonů: Česká republika, 1993. Dostupné např. z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-97>>.
- [15] Česko. *Zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů*. Sbírka zákonů: Česká republika, 1999. Dostupné např. z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-189>>.
- [5] ČT24: *Rusko hrozí Evropě, že přeruší dodávky ropy, dohoda se ale blíží* [online] 28. 12. 2009 [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.ct24.cz/ekonomika/76496-rusko-hrozi-evrope-zeperuseni-dodavky-ropy-dohoda-se-ale-blizi>>.
- [6] DENKOVÁ, A.: *Průmyslová ČR chce vyrábět víc, ale s menší spotřebou energie*. Euractiv.cz [online]. 23. 6. 2014 [cit. 12. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.euractiv.cz/energeticka-ucinnost/clanek/prumyslova-cr-chce-vyrabet-vic-ale-s-mensi-spotrebou-energie-011945#sthash.UbqDlGZM.dpuf>>.
- [7] E15: *Gazprom podepsal s Čínou největší kontrakt na plyn své historie* [online]. 21. 5. 2014 [cit. 14. 12. 2016]. Dostupné z <<http://1url.cz/DtuyG>>.

- [8] EIA: *Russia looks beyond West Siberia for future oil and natural gas growth* [online]. 19. 9. 2014 [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.eia.gov/todayinenergy/detail.cfm?id=18051>>.
- [9] EURACTIV: *Rusko obchází Bělorusko stavbou baltského ropovodu* [online]. 11. 6. 2009 [cit. 18. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/rusko-obchazi-belorusko-stavbou-baltskeho-ropovodu-006120>>.
- [10] EURACTIV: *Ropovod v Černém moři by měl začít fungovat v roce 2012* [online]. 5. 4. 2007 [cit. 17. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/ropovod-v-cernem-mori-by-mel-zacit-fungovat-vroce-2012>>.
- [11] Europa: *Energetika* [online]. 2014 [cit. 5. 12. 2016]. Dostupné z <http://europa.eu/pol/ener/index_cs.htm>.
- [12] European Commission: *EU energy in figures: Statistical pocketbook 2015* [online]. EU, 2015 [cit. 12. 12. 2016]. Dostupné z <https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/PocketBook_ENERGY_2015%20PDF%20final.pdf>.
- [13] European Commission: *EU oil stocks* [online]. 21. 1. 2017 [cit. 21. 1. 2017]. Dostupné z <<https://ec.europa.eu/energy/en/topics/imports-and-secure-supplies/eu-oil-stocks>>.
- [14] Európska komisia: *Oznámenie Komise Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Energie 2020: Stratégia pre konkurenciaschopnú, udržateľnú a bezpečnú energetiku* [online]. 2010 [cit. 1. 12. 2016]. 23 s. Dostupné z <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0639&from=EN>>.
- [15] Euroskop: *Evropské společenství uhlí a oceli (1950-1951)* [online]. 2012 [cit. 5. 12. 2016]. Dostupné z <<https://www.euroskop.cz/8885/sekce/1950-1957/>>.
- [16] Fospaliva: *Ropa a zemní plyn* [online]. Nedatováno [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.fospaliva.wz.cz/page03.htm>>.
- [17] Gazprom: *Altai project* [online]. 2016 [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.gazprom.com/about/production/projects/pipelines/altai/>>.
- [18] Gazprom: *Power of Siberia* [online]. 2016 [cit. 29. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.gazprom.com/about/production/projects/pipelines/ykv//>>.
- [19] Index mundi: *Czech Republic Crude Oil Consumption by Year* [online]. 2014 [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z

- <<http://www.indexmundi.com/energy.aspx?country=cz&product=oil&graph=consumption>>.
- [20] International Energy Agency (IEA): *About* [online]. 2016 [cit. 4. 12. 2016]. Dostupné z <<https://www.iea.org/about/>>.
- [21] International Energy Agency (IEA): *Energy supply security 2014* [online]. 2015 [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.iea.org/media/freepublications/security/EnergySupplySecurity2014_TheCzechRepublic.pdf>.
- [22] International Energy Agency (IEA): *World Energy Outlook 2011* [online]. Paris, 2012 [cit. 14. 12. 2016]. ISBN: 9789264124134. Dostupné z <http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/WEO2011_WEB.pdf>.
- [23] KOSTITSYNA, K.: *Energetický dialog aneb rozpory v energetických vztazích EU a Rusko*. VŠE: Současná Evropa [online]. 01/2012 [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné z <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=se&pdf=18.pdf>.
- [24] Lukoil: *Corporate profile* [online]. 2016 [cit. 27. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.lukoil.com/Company/CorporateProfile>>.
- [25] MASCOTTO, G.: *Demystifying Russia's Energy Strategy toward China: Strategic Manipulation or Unwitting Vulnerability?* [online]. CEIM: Quebec, 2010 [cit. 18. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.ieim.uqam.ca/IMG/pdf/MascottoG_Russia2010.pdf>.
- [26] MERO ČR: *Ropovod IKL dopravil do ČR už 50 000 000 tun ropy* [online]. 18. 4. 2016 [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.mero.cz/novinky-archiv-novinek/>>.
- [27] MERO ČR: *ČR získává vlastnický podíl na ropovodu TAL* [online]. Praha, 2012 [cit. 20. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mero.cz/files/TAL.pdf>>.
- [28] MERO ČR: *Ropovod IKL* [online]. 2016 [cit. 17. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mero.cz/provoz/ropovod-ikl/>>.
- [29] Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Východiska ke koncepci surovinové a energetické bezpečnosti ČR* [online]. 26. 10. 2011 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/dokument91585.html>>.
- [30] Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Státní energetická koncepce ČR* [online]. 6. 8. 2015 [cit. 12. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/dokument158059.html>>.

- [31] Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR: *Aktualizace státní energetické koncepce 2012* [online]. 2012 [cit. 17. 12. 2016]. Dostupné z <download.mpo.cz/get/26650/46281/556301/priloha002.pdf>.
- [32] Ministerstvo vnitra ČR: *Lisabonská smlouva*. Odbor EU a mezinárodního práva [online]. 16. 3. 2011 [cit. 6. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-lisabonska-smlouva.aspx>>.
- [33] Ministerstvo vnitra ČR: *Bezpečnostní strategie ČR* [online]. 2017 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-strategie-cr.aspx>>.
- [34] Ministerstvo obrany ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 1999* [online]. Praha, 1999 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/002.pdf>>.
- [35] Ministerstvo obrany ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 2001* [online]. Praha, 2001 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/2001%20Bezpecnostni%20strategie%20CR.pdf>>, kap. E.
- [36] Ministerstvo obrany ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 2003* [online]. Praha, 2003 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/2003%20Bezpecnostni%20strategie%20CR.pdf>>, kap. V.
- [37] Ministerstvo obrany ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 2011* [online]. Praha, 2011 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.strukturalnifondy.cz/getmedia/f19ae682-55c9-446d-a322-8618b441b8db/Bezpecnostni_strategie_CR_2011.pdf?ext=.pdf>, kap. III, IV, V.
- [38] Ministerstvo obrany ČR: *Bezpečnostní strategie České republiky 2015* [online]. Praha, 2015 [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>>, kap. III, V.
- [39] Novinky.cz: *Výpadek dodávek ropy z Ruska nahradí ropovod IKL* [online]. 16. 7. 2008 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.novinky.cz/ekonomika/145162-vypadek-dodavek-ropy-z-ruska-nahradi-ropovod-ikl.html>>.
- [40] NOWAK, O.; HNILICA, J.: *Rafinérský průmysl v České republice a energetická bezpečnost v oblasti dodávek ropy*. In *Ekonomika a management* 3/2010 [online]. VŠE: Praha, 2010 [cit. 15. 1. 2017]. Dostupné z <<https://www.vse.cz/eam/103>>.
- [41] O energetice: *Těžba ropy a zemního plynu v České republice - historie a současnost* [online]. 2015 [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z <<http://oenergetice.cz/ropa/tezba-ropy-azemniho-plynu-v-ceske-republice-historie-a-soucasnost/>>.

- [42] O energetice: *Zásoby a přeprava ropy v České republice* [online]. 23. 10. 2015 [13. 12. 2016]. Dostupné z <<http://oenergetice.cz/ropa/zasoby-preprava-ropy-v-cr/>>.
- [43] Odbor 05200 (MPO): *Sektorové politiky* [online]. 10. 5. 2010 [cit. 17. 12. 2016]. Státní energetická koncepce ČR. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/dokument5903.html>>.
- [44] ORLÍKOVÁ, J.: *Ekonomické aspekty ropné bezpečnosti v České republice* [online]. 2014 [cit. 16. 1. 2017]. Masarykova univerzita: Brno, 2014. Dostupné z <http://is.muni.cz/th/401202/esf_m/>.
- [45] PLECHANOVÁ, B.: *Evropa 1950 – 1957*. Euroskop [online]. 2016 [cit. 5. 12. 2016]. Dostupné z <<https://www.euroskop.cz/8885/15152/clanek/1950-1957---esuo-ehs-a-euratom/>>.
- [46] Rosneft: *Rosneft at a glance* [online]. 2016 [cit. 26. 12. 2016]. Dostupné z <https://www.rosneft.com/about/Rosneft_today/>.
- [47] Ruská federace: *Energetická strategie Ruska na období do r. 2020* [online]. Vládní dokument. Srpen 2003 [cit. 14. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.energystrategy.ru/projects/ES-28_08_2003.pdf>.
- [48] SSHR: *Systém hospodářských opatření pro krizové stavy* [online]. Nedatováno [cit. 5. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.sshr.cz/pro-verejnost/Stranky/system_hospodarskych_opatreni_pro_krizove_stavy.aspx>.
- [49] SSHR: *Předseda SSHR* [online]. Nedatováno [cit. 2. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.sshr.cz/o-nas/Stranky/predseda_sshr.aspx>.
- [50] SSHR: *Hmotné rezervy* [online]. Nedatováno [cit. 12. 1. 2017]. Dostupné z <<http://1url.cz/7tG9I>>.
- [51] SSHR. *Ropná bezpečnost* [online]. Nedatováno [cit. 12. 1. 2017]. Dostupné z <http://www.sshr.cz/pro-verejnost/Stranky/ropna_bezpecnost.aspx>.
- [52] STARÝ, J. a kol.: *Surovinové zdroje České republiky*. Česká geologická služba [online]. 2011 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.geology.cz/extranet/publikace/online/surovinove-zdroje/SUROVINOVE-ZDROJE-CESKE-REPUBLIKY-2012.pdf>>.
- [53] TICHÝ, L.: *Vztahy mezi Evropskou unií a ruskou federací v sektoru zemního plynu*. Mezinárodní politologický ústav MU [online]. Roč. XIII, č. 2-3, s. 189-219 [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.cepsr.com/dwnld/tichy-clanek2011020304.pdf>>.
- [54] TICHÝ, L.: *Dvě kola rusko-ukrajinské plynové krize 2009*. Euroskop.cz [online]. 16. 3. 2009 [cit. 13. 1. 2017]. Dostupné z

<<https://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plynove-krize-2009/>>.

- [55] Transneft: *Company* [online]. 2016 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <<http://www.en.transneft.ru/about?re=en>>.
- [56] Týden.cz: *Signál Evropě. Ruská ropa proudí poprvé do Číny* [online]. 3. 1. 2011 [cit. 28. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rusko-a-okoli/signal-evrope-ruska-ropa-proudi-poprve-do-ciny_190128.html>.
- [57] VOLEK, S.: *Ropná krize v r. 1973*. Peníze.cz [online]. 8. 11. 2002 [cit. 14. 1. 2017]. Dostupné z <<http://www.penize.cz/nezamestnanost/15178-ropna-krize-v-roce-1973>>.
- [58] YERGIN, D.: *Ensuring Energy Security*. Foreign Affairs [online]. 2006, roč. 85, č. 2 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z <http://www.un.org/ga/61/second/daniel_yergin_energysecurity.pdf>.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Hlavní dovozci ropy do ČR v letech 2005 - 2010	20
Tabulka č. 2: Převážné trasy ropy z Ruska	37
Tabulka č. 3: Druhy státních hmotných rezerv	45
Tabulka č. 4: "Pohlaví?"	54
Tabulka č. 5: "Věk?"	55
Tabulka č. 6: "Nejvyšší dosažené vzdělání?"	56
Tabulka č. 7: "Místo bydliště?"	57
Tabulka č. 8: "Víte co znamená pojem ropná bezpečnost?"	58
Tabulka č. 9: "Myslíte si, že má Česká republika dostatečné nouzové zásoby ropy?"	59
Tabulka č. 10: "Myslíte si, že je Česká republika ropou závislá na Ruské federaci?"	60
Tabulka č. 11: "Myslíte si, že má Česká republika i jiné možnosti dovozu ropy než z Ruské federace?"	61
Tabulka č. 12: "Bojíte se možného omezení dodávek ropy ze strany Ruské federace?"	63

Seznam grafů

Graf č. 1: Mix energetických zdrojů v ČR v roce 2013	19
Graf č. 2: Spotřeba ropy v ČR v letech 2005 - 2013	22
Graf č. 3: Podíl sektorů ekonomiky ČR na spotřebě ropy v letech 1997 - 2011	23
Graf č. 4: Podíl dodávek ropy z ropovodů Družba a IKL v letech 2000 - 2013	27
Graf č. 5: Současný a budoucí vývoj produkce ruské ropy a zemního plynu	34
Graf č. 6: Příjmy Ruska z prodeje fosilních paliv v r. 2010 a 2035	40
Graf č. 7: Objem nouzových zásob ropy v ČR v letech 2008 - 2012	52
Graf č. 8: Struktura korespondentů dle pohlaví	54
Graf č. 9: Věk respondentů	55
Graf č. 10: Struktura korespondentů dle dosaženého vzdělání	56
Graf č. 11: Struktura korespondentů dle místa bydliště	56
Graf č. 12: "Víte co znamená pojem ropná bezpečnost?"	58
Graf č. 13: "Myslíte si, že má Česká republika dostatečné nouzové zásoby ropy?"	59
Graf č. 14: "Myslíte si, že je Česká republika ropou závislá na Ruské federaci?"	60

Graf č. 15: "Myslíte si, že má Česká republika i jiné možnosti dovozu ropy, než z Ruské federace?"61

Graf č. 16: "Bojíte se možného omezení dodávek ropy ze strany Ruské federace?"62

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Přehled ropných nalezišť na území ČR..... 21

Obrázek č. 2: Trasy nejvýznamnějších ropovodů v Evropě..... 24

Obrázek č. 3: Trasy českých ropovodů 26

Obrázek č. 4: Produkce ropy a zemního plynu v Rusku v r. 2013 35

Seznam příloh

Příloha A – Dotazník „Ropná bezpečnost ČR“	77
--	----

Ropná bezpečnost ČR

1. Pohlaví:

- Muž Žena

2. Věk:

- 18-25 26-35 36-50 51 a více

3. Dosažené vzdělání:

- Základní Učňovské Středoškolské s maturitou Vyšší odborné Vysokoškolské

4. Bydliště:

- 1 - 3000 obyvatel 3000 -10000 obyvatel 10000 - 50000 50000 a více obyvatel

5. Víte co znamená pojem "Ropná bezpečnost"?

- Ano Spíš ano Spíše ne Ne

6. Myslíte si, že Česká republika má dostatečné nouzové zásoby ropy?

- Ano Spíš ano Spíše ne Ne Nevím

7. Myslíte si, že je Česká republika ropou závislá na Ruské federaci?

- Ano Spíš ano Spíše ne Ne Nevím

8. Myslíte si, že má Česká republika i jiné možnosti dovozu ropy než z Ruské federace?

- Ano Spíš ano Spíše ne Ne Nevím

9. Bojíte se možného omezení dodávek ruské ropy do České republiky?

- Ano Spíš ano Spíše ne Ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Adam Dobeš

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: Prezenční

Název práce: Ropná bezpečnost České republiky

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 66

Celkový počet stran příloh: 11

Počet titulů českých použitých zdrojů: 8

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 4

Počet internetových zdrojů: 58

Vedoucí práce: PaedDr. Ing. Jan Zelinka